

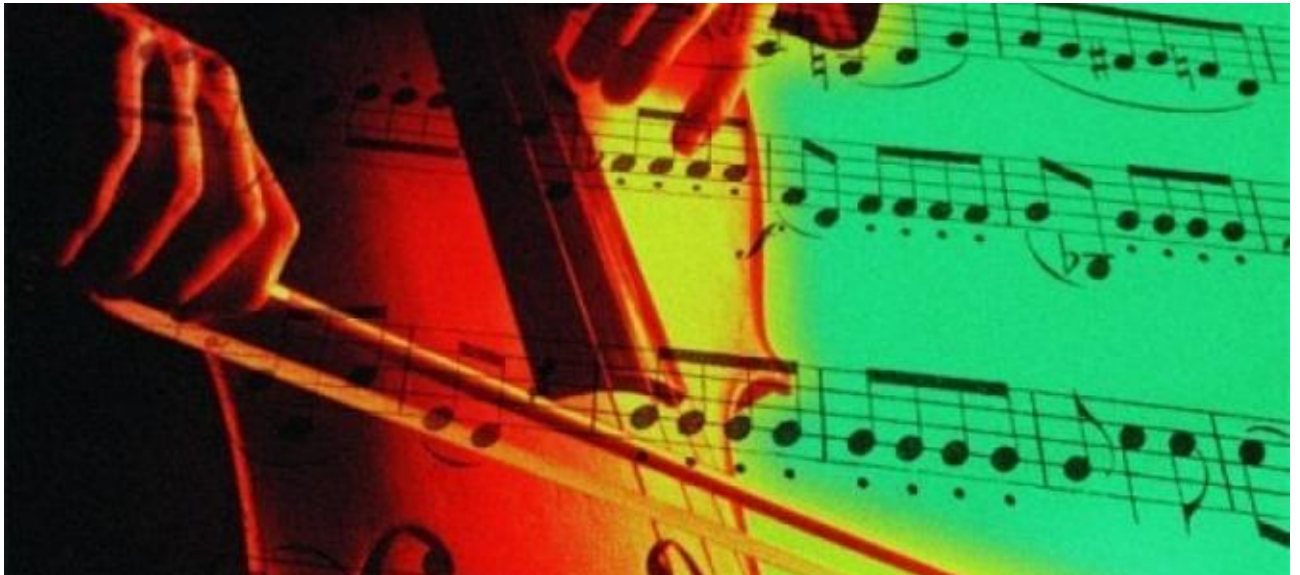
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
Державний методичний центр
навчальних закладів культури і мистецтв України

МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ

ВІОЛОНЧЕЛЬ

ПРОГРАМА

**для музичної школи, музичного відділення
початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу
(школи естетичного виховання)**

Київ – 2016

*Затверджено Державним методичним центром
навчальних закладів культури і мистецтв України (Лист від 28 грудня 2016 р. № 506)*

Укладачі:	Ю. В. Білоусова	- старший викладач Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, викладач-методист Київського інституту музики імені Р. М. Глієра
	Г. Е. Гончарова	- завідувача струнним відділом, спеціаліст вищої категорії, викладач Боярської дитячої школи мистецтв та Київської дитячої музичної школи № 14 імені Д. Б. Кабалевського
	Л. А. Ігнатуха	- викладач-методист Київської дитячої музичної школи № 15 імені В. Г. Щигловського
	О. Б. Коляденко	- викладач-методист Київської дитячої музичної школи № 12
	Н. М. Новікова	- викладач-методист Київської дитячої музичної школи № 3 імені В. С. Косенка
Рецензенти:	І. Й. Кучер	- професор кафедри струнно-смичкових інструментів Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, соліст-інструменталіст Національного будинку органної та камерної музики
	С. А. Крещенський	- спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, завідувач відділенням оркестрових струнних інструментів Івано-Франківського музичного училища імені Дениса Січинського
	Є. В. Малявкіна	- спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, директор Кропивницької музичної школи №1 імені Г. Г. Нейгауза
	В. В. Молдованов	- спеціаліст вищої категорії, заступник директора з навчальної роботи, викладач струнного відділу Одеської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату імені професора П. С. Столярського
	О. М. Шевель	- спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Харківського музичного училища імені Б. Лятошинського
Редактор:	Н. І. Смольська	- методист вищої категорії Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України
Відповідальний за випуск:	А. П. Корисько	- директор Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України

З М І С Т

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступ	4
Мета та завдання навчального предмета «Музичний інструмент віолончель».....	4
Характеристика структури навчального предмета	6
Особливості організації та планування навчально-виховного процесу	7
Організація обліку успішності та критерії оцінювання навчальних досягнень учнів.....	9
Рекомендації щодо організації та проведення контрольних заходів...	11

З М І С Т Н А В Ч А Л Ь Н О Г О М А Т Е Р І А Л У

СТРОК НАВЧАННЯ – 8 РОКІВ

0 клас.....	14
1 клас.....	17
2 клас.....	22
3 клас.....	26
4 клас.....	31
5 клас.....	37
6 клас.....	43
7 клас.....	47
8 клас.....	52

З М І С Т Н А В Ч А Л Ь Н О Г О М А Т Е Р І А Л У

СТРОК НАВЧАННЯ – 6 РОКІВ

0 клас.....	57
1 клас.....	60
2 клас.....	65
3 клас.....	70
4 клас.....	75
5 клас.....	80
6 клас.....	86

БІБЛІОГРАФІЯ

Перелік рекомендованих репертуарних збірників	91
Рекомендована методична література	98

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступ

Сьогодні на вступних іспитах умузичну школу все частіше можна почути: «Хочу грати на віолончелі!». І це не дивно: донедавна віолончель вважали виключно класичним інструментом, проте відтепер її звучання стало колоритним доповненням для композицій гуртів, творчість яких належить до найрізноманітніших музичних напрямів,— це і естрада, і рок, і фолк. Голос віолончелі супроводжує саундтреки до кінофільмів, звучить як у камерних концертних залах, так і на багатолюдних стадіонах. На віолончелі можна грати сольо, з фортепіано або будь-яким іншим інструментом, у супроводі чи у складі оркестру, ансамблю або під фонограму. Розширюються технічні можливості інструмента: створюються нові способи звуковидобування, зокрема такі, що поєднують прийоми гри на гітарі та ударних. У руках справжнього майстра віолончель «плаче» і «сміється», «співає» і «розмовляє», відтворює найрізноманітніші відтінки людських емоцій, приваблюючи до себе все більше і більше шанувальників серед дорослих і дітей.

Мета та завдання навчального предмета

«Музичний інструмент віолончель»

Музична освіта - одна з основних форм естетичного виховання гармонійної особистості. Навчання дітей у початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах, зокрема музичного спрямування, сприяє розвитку загальної культури в Україні, долучає молоде покоління до музичної та культурної спадщини, формує активних любителів музики, виховує естетичний смак, розширює музичний та культурний світогляд дітей та підлітків.

Основна мета предмета «Музичний інструмент віолончель»- виховати музично освічену, духовно багату особистість, яка володіє теоретичними

знаннями та практичними навичками, необхідними для її подальшої музично-виконавської діяльності як професійної (на підставі здобуття фахової вищої мистецької освіти), так і аматорської (участь у колективах художньої самодіяльності, домашньому музикуванні тощо).

Відповідно до мети визначено такі **завдання навчального предмета**:

- ввести учнів у світ інструментального мистецтва, навчити їх любити і розуміти музику;
- виховувати в учнів емоційно-естетичне ставлення до мистецтва, стійкий інтерес та мотивацію до занять музикою;
- виховувати художній смак, потребу в творчому самовдосконаленні та музичній самоосвіті;
- забезпечувати розвиток музично-творчих здібностей учнів: слуху, пам'яті, ритму, емоційної сфери, музикальності, артистизму;
- формувати основні виконавські навички гри на віолончелі: чистоту інтонації, володіння тембральними фарбами, динамікою, різноманітним вібрації та точністю відтворення штрихів, що дозволить грамотно і виразно виконувати музичні твори соло, в ансамблі та/або оркестрі;
- прививати інтерес до колективного музикування;
- навчати самостійно розучувати і грамотно, виразно виконувати твори різних жанрів, розуміти і передавати задуми композиторів;
- надавати знання з теорії музики, необхідні для оволодіння інструментом, вчити читати нотний текст, транспонувати і підбирати наслух;
- прививати навички самостійної роботи та формувати відповідальність за результат; вчити наполегливо працювати над подоланням технічних складностей;
- заохочувати до творчої діяльності та публічних виступів;
- формувати у найбільш обдарованих учнів свідому мотивацію до продовження професійного навчання і підготовки до вступу у вищі музичні навчальні заклади.

Протягом усього періоду навчання повинна проводитись планомірна і системна робота, необхідна для музично-технічного розвитку учня і включення його в практичну творчу діяльність. Докладні вимоги викладені у змісті програми по кожному класу окремо.

Характеристика структури навчального предмета

Навчальна програма з предмета «Музичний інструмент віолончель» є навчальним виданням, що регламентує організацію навчально-виховного процесу у класі віолончелі відповідно до затверджених нормативних документів, зокрема таких, як Положення про початковий спеціалізований мистецький навчальний заклад (школу естетичного виховання) системи Міністерства культури України та Типових навчальних планів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання). Програма визначає зміст, обсяг і вимоги до вивчення цього предмета на початковій ланці спеціальної мистецької освіти в сучасних умовах. Навчання з предмета «Музичний інструмент віолончель» відбувається в обсязі, передбаченому діючим Типовим навчальним планом музичної школи, музичного відділення початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу (школи естетичного виховання), затвердженим наказом Міністерства культури України від 11.08.2015 № 588. Строки навчання – 8 або 6 років. Різні строки навчання обумовлені різним віком дітей, які вступають до закладу: у віці 6-9 років – 8-річне навчання, з 10 років – 6-річне.

На вивчення предмета «Музичний інструмент віолончель» відводяться 2 академічні години на тиждень. Навчальний рік у закладі складається з двох семестрів і триває 35 тижнів: I семестр – 16 тижнів (32 години); II семестр – 19 тижнів (38 годин). Загальний обсяг навантаження з предмета на рік – 70 годин. Обсяг курсу складає 560 годин (+70 годин у 0-му класі) при 8-річному строкові навчання та 420 годин (+ 70 годин у 0-му класі) при 6-річному строкові навчання.

Особливості організації та планування навчально-виховного процесу

Основною формою навчально-виховної роботи в класі віолончелі є **урок**, який проводиться як індивідуальне заняття педагога з учнем. Індивідуальна форма роботи дає можливість максимально враховувати психологічні, фізичні, інтелектуальні, музичні особливості учня, регулювати обсяг і складність завдань, темпи розвитку і методи роботи для кожної дитини окремо.

Планування навчальної роботи та **підбір навчального репертуару** є необхідним фактором організації освітнього процесу. Щорічно на початку I та II семестрів викладач з фаху складає **індивідуальний план** кожного учня. План затверджується завідувачем відділу (відділення). При складанні індивідуального плану викладач повинен враховувати рівень музично-виконавських здібностей учня, його інтелекту, загального психологічного і фізичного розвитку, особливості характеру і темпераменту, обов'язково дотримуватися основного принципу навчання – від простого до складного. В репертуарний список бажано заносити твори, різноманітні за жанрами, стилями, формою, художніми і технічними завданнями. Поряд із творами вітчизняної і зарубіжної класики слід приділяти увагу творам сучасних композиторів, обробкам народних мелодій. Варто також враховувати потяг учнів до сучасних ритмів, нових гармоній та прийомів звуковидобування. Загальна кількість творів, рекомендованих до вивчення у кожному класі протягом навчального року, надається в розділі «Зміст навчального матеріалу». Серед запланованого репертуару повинні бути твори, які необхідно вивчати детально – для публічного виконання, інші – для роботи в класі, треті – для ознайомлення, розширення кругозору учня. В зв'язку з цим допускаються різні ступені завершеності роботи над твором. Для учнів випускних класів, які виявляють бажання продовжити навчання у вищих навчальних закладах культури і мистецтв, річний план повинен орієнтуватися на Вимоги з фахових іспитів для вступників до вищих мистецьких закладів.

Після кожного контрольного заходу викладач вносить в індивідуальний план учня відмітки про результати виступу, а наприкінці року складає характеристику розвитку та творчих здобутків учня.

Протягом навчального року кожен учень повинен **публічно виступити** щонайменше три рази, окрім учнів підготовчого класу, яким дозволяється не виступати до підсумкового академічного концерту, та учнів випускних класів. Останні повинні двічі представити на прослуховування спочатку окремі твори, а потім всю програму випускного іспиту (докладніше дивитися в розділі «Організація обліку успішності та критерії оцінювання навчальних досягнень учнів»). Крім обов'язкових виступів, учням бажано брати участь у різноманітних мистецьких заходах як у закладі, де навчаються, так і поза його межами. Таким чином учні набувають досвіду не тільки виконавської, але й музично-просвітницької діяльності.

Велике значення для музичного розвитку учнів має **робота з концертмейстером**. Виконання творів з акомпанементом збагачує музичну уяву учнів, допомагає краще зрозуміти та відтворити художній зміст твору, удосконалює інтонацію та ритмічну організацію учнів, спонукає добиватися злагодженого ансамблевого звучання.

Успішність навчання багато в чому залежить від правильної організації **домашніх занять**. Педагогу спеціального класу в контакт з батьками дитини варто допомогти учню скласти розклад домашніх репетицій, навчити раціонально використовувати час.

Для оптимізації навчального процесу слід налагодити творчий зв'язок із викладачами музично-теоретичних дисциплін.

Дуже важливо з самого початку навчання розвивати в учня вміння самостійно і грамотно читати нотний текст. Вільне читання нот з листа активізує навчальний процес, сприяє розвитку внутрішнього слуху, координації рухів, а також є вкрай необхідною навичкою для творчого музикування та гри в ансамблях і оркестрах.

Ансамблеве музикування – важлива складова навчального процесу. Колективний характер роботи при вивченні та виконанні творів, спільність цілей і задач, формування свідомого ставлення до справи та почуття відповідальності перед виконавським колективом сприяють творчому розвитку учнів.

Одним із головних моментів розвитку виконавських навичок юного віолончеліста, зростання його творчого потенціалу є уміння залучити учня до пізнання закономірностей музичної мови через включення до практичної творчої діяльності. Цьому сприятимуть не тільки систематичне читання нот з листа відомих та невідомих музичних творів, залучення на уроці з фаху до колективного музикування (дуєт з викладачем, з іншим учнем), а й виконання різних видів творчих завдань, що охоплюють міжпредметні знання та вміння (підбір на слух одноголосної мелодії, другого голосу до мелодії, басової партії, створення власної композиції тощо).

Організація обліку успішності та

критерії оцінювання навчальних досягнень учнів

Однією із складових навчально-виховного процесу є **облік успішності учнів** протягом навчального року. Оцінюється успішність учня за дванадцятибальною системою згідно з наказом Міністерства культури й мистецтв України від 27.08.2001 № 554 «Про запровадження 12-бальної шкали оцінювання навчальних досягнень учнів у початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах системи Міністерства культури і мистецтв України». За цією шкалою визначено 4 рівні навчальних досягнень учня, а саме:

початковий (1-3 бали);

середній (4-6 балів);

достатній (7-9 балів);

високий (10-12 балів).

Докладніше критерії оцінювання навчальних досягнень учнів музичних шкіл (музичних відділень шкіл мистецтв) з предметів спеціального циклу викладено у Додатку 1 до вищезгаданого наказу.

При оцінюванні досягнень учня беруться до уваги:

- рівень відповідності навчального репертуару програмним вимогам певного року навчання;
- якість виконання індивідуального плану;
- розвиток уміння розкривати художній образ;
- систематична самостійна домашня робота;
- залучення до практичної творчої діяльності.

Слід зауважити, що критерії оцінок успішності в школі естетичного виховання є досить умовними і в рівній мірі залежать як від ступеня творчих здібностей, так і від працездатності учня. Однак, в усіх випадках основним критерієм оцінки є грамотне і осмислене виконання музичних творів.

Розрізняють такі види оцінювання, як **поточне** оцінювання та **підсумкове** оцінювання.

Поточне оцінювання здійснюється під час поурочної навчальної діяльності учнів. Цей вид оцінювання надає можливість викладачу регулярно визначати рівень опанування учнем нових знань, практичних умінь і навичок, відмічати якісну домашню роботу, а також творчу активність учня в класі.

Підсумкове оцінювання здійснюється за тиждень до закінчення семестру (*семестрове оцінювання*) та навчального року (*оцінка за рік*).

Семестрове оцінювання здійснюється на основі поточного оцінювання за даний період з обов'язковим урахуванням результатів контрольних заходів. Оцінки за контрольні заходи виставляються після колегіального обговорення виступу учня викладачами відділу.

Оцінка за рік (в усіх класах окрім випускного) узагальнює досягнення учня за поточний навчальний рік і є *підсумковою*, виставляється викладачем на

основі семестрових оцінок з обов'язковим урахуванням участі учня у різного роду творчих заходах.

Оцінка за рік та **екзаменаційна оцінка** (у випускних класах) є складовими підсумкової оцінки з предмета «Музичний інструмент віолончель». **Підсумкова оцінка** виставляється екзаменаційною комісією і вноситься у Додаток до Документа про позашкільну освіту.

Слід уміло використовувати механізм оцінювання, зважаючи на виховне та стимулююче значення оцінки. Індивідуальний підхід до кожної дитини під час оцінювання, виявлення у неї творчого потенціалу, стремління долати труднощі та досягати певних успіхів у набуванні спеціальних знань, умінь та навичок сприятиме підвищенню результативності навчання.

Рекомендації щодо організації та проведення контрольних заходів

Для успішної організації навчального процесу є необхідним регулярно проведення протягом кожного навчального року таких контрольних заходів як:

- контрольний урок;
- академічний концерт (відкритий, підсумковий);
- технічний залік;
- прослуховування;
- випускний іспит.

Обов'язкові контрольні заходи по класах:

0-й клас:

- тільки підсумковий академічний концерт (з оцінкою) у травні. У відкритому академічному концерті учень може брати участь, проте це необов'язково.

1-й клас:

- прослуховування /без оцінки/ – для учнів, які не навчалися у 0-му класі (грудень) або

академічний концерт /з оцінкою)/ – для учнів, які навчалися у 0-му класі
(грудень);

- відкритий академічний концерт /без оцінки/(березень);
- підсумковий академічний концерт (травень).

2-7-й класи (строк навчання – 8 років) та

2-5-й класи (строк навчання – 6 років):

- академічний концерт (листопад);
- технічний залік (грудень);
- відкритий академічний концерт /без оцінки/(березень);
- підсумковий академічний концерт (травень).

8-й клас (строк навчання – 8 років) та

6-й клас(строк навчання - 6 років):

- прослуховування /без оцінки/(грудень);
- прослуховування /без оцінки/(квітень);
- випускний іспит (травень).

Зазначені строки проведення контрольних заходів є орієнтовними. Конкретні терміни визначаються на засіданні відділу (відділення) навчального закладу на початку навчального року.

У поодиноких випадках, зокрема у зв'язку з тривалою хворобою учня, різним рівнем музичних здібностей та фізичних даних учнів, пошкодженням інструмента або відсутністю віолончелі вдома тощо, пропонується на засіданнях відділу (відділення) коригувати вимоги до програми виступу конкретного учня на контрольних заходах (кількість творів і рівень їхньої складності).

Особлива роль у навчально-виховному процесі відводиться відкритому академічному концерту, а також іншим публічним виступам учнів. Творча доброзичлива атмосфера таких концертів, підтримка слухачів, аплодисменти – фактори, які є стимулом для подальшого творчого розвитку дитини,

вдосконалення її навичок гри на інструменті, залучення до суспільної творчої діяльності. Форма проведення відкритого академічного концерту може бути різноманітною – від тематичних вечорів до виступів на батьківських зборах або у позашкільних закладах тощо. Програма виступу також довільна: це можуть бути будь-які 2-3 різнохарактерні або різножанрові твори, один з яких дозволено повторити з репертуару I семестру. Припустиме виконання одного твору сольо та 1-2 творів у різних за складом ансамблях, за умови підготовки творів на уроках з фаху, а не на уроках з предмета «Ансамбль». Також у виступ можна включати власні композиції або обробки творів, самостійно підібрані на слух твори.

Від виступів на академічному концерті у I семестрі та відкритому академічному концерті у II семестрі можуть бути звільнені учні, які брали участь у творчих заходах різного рівня (про що свідчить протокол засідання відділу), щойно зараховані учні, і такі, що навчаються у викладача з фаху перше півріччя після перевodu.

Обов'язковим для учнів усіх класів (крім випускного) є виступ на підсумковому академічному концерті, а для випускників, відповідно, випускний іспит. Тільки в окремих випадках (згідно з пунктами 3.13 та 3.16 Положення про початковий спеціалізований мистецький навчальний заклад (школу естетичного виховання) системи Міністерства культури і мистецтв України від 06.08.2001 № 523 із змінами) учні можуть бути звільнені керівництвом закладу від виступу на підсумковому академічному концерті або складання випускного іспиту.

Оцінювання творчих здобутків учня під час контрольних заходів дозволяє з'ясувати якість засвоєння ним навчального матеріалу. Після колегіального обговорення виступу виставляється оцінка або виступ (прослуховування, відкритий академічний концерт) зараховується, а зауваження та рекомендації комісії вносяться до індивідуального плану учня.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

СТРОК НАВЧАННЯ – 8 РОКІВ

0 КЛАС

Основні завдання предмета

Формування навичок гри на віолончелі:

ознайомлення з історією та будовою віолончелі, її строем, правилами догляду за інструментом і смичком;
формування правильної посадки з інструментом, постановки рук;
формування виконавських навичок без інструмента (підготовчі вправи);
формування первинних уявлень про звуковидобування: гра смичком (*арко*) і щипком пальця (*піццикато*) на відкритих струнах;
формування ігрових рухів пальців лівої руки;
навички координації рухів обох рук;
поняття апплікатури;
початкові навички читання нот з листа (координація зору, слуху та рухів);
розвиток творчих здібностей з використанням сучасних методик за вибором викладача.

Ознайомлення з основами музичної грамоти:

нотний стан; графічне позначення звуків (від «до» великої до «ре» першої октави) на нотному стані в басовому ключі та розташування їх на інструменті;
регістри (високий, низький, середній),
ознайомлення з тривалостями нот і пауз;
поняття про такт, затакт, сильну і слабку доли;
поняття про метр, ритм, розмір;
уявлення про лад (мажор, мінор), тон і півтон;
знаки альтерації: дієз, бемоль, бекар;
темп: повільний, помірний, швидкий;
динамічні відтінки (контрастні): голосно, тихо. Їхнє позначення: *f*, *p*;
уявлення про образність музичного твору;

ознаки пісні, маршу, танцю (на рівні усвідомлення).

Орієнтовний річний план

Вправи та гами.

3-4 етюдів на різні види техніки.

8-10 різнохарактерних п'єс.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Технічні вимоги

Вправи для постановки рук (94, 96).

Гама *Ре мажор*, *Соль мажор* в одну октаву.

Контрольні заходи

Відкритий академічний концерт /участь необов'язкова/ (березень)	Довільна програма
Підсумковий академічний концерт (травень)	Етюд, 2 різнохарактерні п'єси

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

1. *Мардеровський Л.* Етюд №11 (81)

Українська народна пісня (обр. Степового Я.) «Дрібушечки» (1, 28, 31)

Філіпенко А. Курчата (1, 31)

2. *Бакланова Н.* Етюд №19 (78)

Українська народна пісня (обр. Кирейка В.) «Ой дзвони дзвонять» (1, 28, 31)

Степовий Я. Сорока-ворона (1, 28, 31)

Орієнтовний репертуар

Етюди

Бакланова Н.	Етюди №10, 17, 19 (78)
Волчков І.	Етюди №1, 5, 9, 12, 16 (78)
Мардеровський Л.	Етюди №1-4, 11-13 (78)
Полянський Ю.	Етюди №5, 6, (78)
Сапожников Р.	Етюд №1(97)

Обробки народних пісень і танців

Українські народні пісні

Верьовка Г.	Ой на горі льон, льон (1,31)
Кирейко В.	Чечіточка (1, 31)
	Ой дзвони дзвонять(1, 31)
	Печу, печу хлібчик(1, 31)
Ревуцький Л.	Прийди, прийди, сонечко (1, 28, 31)
Степовий Я.	Дрібушечки (1,31)

Білоруська народна пісня

Полонський С.	Перепілонька (78)
---------------	-------------------

Польська народна пісня

Антонова Л.	Два коти (33)
-------------	---------------

Російські народні пісні

Красєв М.	«Петушок» (31, 78)
Сапожников Р.	«Во саду ли, в огороде» (78)

Твори українських композиторів

Гоноболін О.	Вальс (10)
	Веселі гами (10)
	Наввипередки (10)
Полянський Ю.	Колискова (31)
Степовий Я.	Зайчик і лисичка(31)
	Сорока-ворона (31)
Філіпенко А.	Курчата (31, 78)

Твори зарубіжних композиторів

Бакланова Н.	Прелюдія (78)
	Пісенька (76)
	Скерцо (76, 78)
Захар'їна Т.	Полька(31)
Кабалевський Д.	Вальс (78)

Моцарт В.	Прогулянка (78)
Якубовська В.	Алегрето (78)
	Пастушок(31)
	Кізонька(31)
	Півник (31)

1 КЛАС

Основні завдання предмета

Формування навичок гри на віолончелі:

ознайомлення з історією та будовою віолончелі, її строем, правилами догляду за інструментом і смичком;

ознайомлення з діапазоном інструмента, початкове уявлення про регістри та їхні виразні можливості;

основи правильної постанови: посадка учня та установка інструмента, положення рук, організація раціональних ігрових рухів;

формування виконавських навичок без інструмента (підготовчі вправи);

формування первинних уявлень про основні способи звуковидобування: гра смичком (*арко*) і щипком пальця (*піцикато*) на відкритих струнах;

формування ігрових рухів пальців лівої руки;

навички координації рухів обох рук;

формування аплікатурних навичок;

вивчення I позиції у вузькому положенні пальців (I семестр) та в широкому положенні пальців (II семестр);

ознайомлення з необхідними рухами лівої руки при зміні позицій; можливе вивчення IV позиції (II семестр);

формування навичок ведення смичка, його розподілу; переходи зі струни на струну;

вивчення штрихів: *деташе* цілим смичком і його частинами, *легато* по 2-4 звука на смичок; комбінованих штрихів (поєднання *деташе* та *легато*) у повільному темпі;

розвиток музичного слуху: навички контролю за якістю звука, інтонації, ритму;
первинні уявлення про виразні можливості сили звука;
визначення характеру музики після прослуховування;
усвідомлення ознак пісні, маршу, танцю;
початкові навички читання нот з листа (координація зору, слуху та рухів);
ознайомлення з основами ансамблевого музикування: гра з супроводом фортепіано;
розвиток музично-слухових уявлень, образного мислення, творчих здібностей з використанням сучасних методик за вибором викладача.

Ознайомлення з основами музичної грамоти:

нотний стан; графічне позначення звуків на нотному стані в басовому ключі (від «до» великої октави до «соль» першої октави) та розташування їх на інструменті;
регістри (високий, низький, середній),
тривалості нот і пауз; подовження тривалості (нота з крапкою);
знаки альтерації: дієз, бемоль, бекар;
поняття про сильну і слабку долі, такт, затакт;
поняття про метр, ритм, розмір;
уявлення про лад (мажор, мінор), тон і півтон, інтервали;
поняття про гаму, тональність, ступені; ключові знаки;
позначення аплікатури;
графічне та/або словесне позначення штрихів *detache* і *legato*;
динамічні відтінки (контрастні): голосно, тихо. Їхнє позначення: *f*, *p*;
темп: повільний, помірний, швидкий. Позначки темпу та його змін: *Allegro*, *Allegretto*, *Andante*, *Moderato*, *ritenuto*;
уявлення про образність музичного твору;
побудова музичних творів (фраза, речення, вступ);
поняття про репризу, вольту, їхнє позначення;
ознаки пісні, маршу, танцю (на рівні усвідомлення).

Орієнтовний річний план

Вправи та гами.

4-6 етюдів.

6-10 різнохарактерних п'єс.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Технічні вимоги

Вправи для постановки рук (93, 96).

Мажорні та мінорні гами до 2-х знаків при ключі в 1-2 октави в межах I позиції штрихами *деташе*, *легато* до 4-х звуків на смичок. Арпеджіо тонічного тризвуку.

Контрольні заходи

Прослуховування <i>або</i>	2 різнохарактерні твори.
Академічний концерт (<i>грудень</i>)	
Відкритий академічний концерт (<i>березень</i>)	Довільна програма, але не менше, ніж 2-3 різнохарактерні твори.
Підсумковий академічний концерт (<i>травень</i>)	Етюд, 2 різнохарактерні твори.

Орієнтовна програма підсумкового академічного концерту

1. Волчков І. Етюд №53 (78)
Кюї Ц. Весняна пісенька (76)
Українська народна пісня (обр. Ревуцького Л.) «Я коза злюща»(31)
2. Лі С. Етюд №54 (93)
Гайдн Й. Тема з симфонії (76)
Філіпенко А. «По малину в сад підемо» (31)

Орієнтовний репертуар

Етюди

Волчков І.	Етюди №31, 50, 53 (78)
Захар'їна Т.	Етюд №30 (78)
Куммер Ф.	Етюд №79 (93)

Левідова Д.	Етюд №87 (93)
Лі С.	Етюди №54, 58 (78)
Мардеровський Л.	Етюд №22 (78)
	Етюди №53-56, 81, 88-92, 157 (93)
Ромберг Б.	Етюд №34 (78)
Сапожников Р.	Етюди №78, 110, 136 (93)

Обробки народних пісень і танців

Українські народні пісні

Кирейко В.	Бігла кізка топитися (31)
Красєв М.	Веселі гуси (31)
Метлов М.	Ой джигуне, джигуне (1, 31)
Ревуцький Л.	Я коза злюща (31)
Сапожников Р.	Лисичка (76)
	Ой, лопнув обруч (76)

Білоруські народні пісні

Волчков І.	Колискова (78)
Полонський С.	Перепілонька (78)

Російські народні пісні

Сапожников Р.	«Во саду ли, в огороде» (76)
	«Там за речкой, там за перевалом» (31)

Угорська народна пісня

Бродський Ф.	Жабка (78)
--------------	------------

Твори українських композиторів

Гоноболін О.	Вальс (10)
	Веселі гами (10)
	Гарний настрій (10)
	Наввипередки (10)
Полянський Ю.	Гуси-лебеді летять (31)
	Помагай (31, 28)

Станко О.	Сніжинка (31)
Філіпенко А.	Танець (31)
	Курчата (1, 31,78)
	По малину в сад підемо (31)
Щуровський Ю.	Повільний вальс (31)
	Танець (1, 31)

Твори зарубіжних композиторів

Бекман Л.	Ялинка (1, 78)
Бетховен Л.	Прекрасна квітка (1, 31)
	Бабак (1, 31)
Брамс Й.	Петрушка (64)
Гайдн Й.	Тема з симфонії (76)
	Уривок з симфонії №6 (78)
Гедіке О.	Пісня (31)
Діабеллі А.	Анданте (78)
Захар'їна Т.	Полька (31)
Кабалевський Д.	Марш (31, 78)
	Наш край (64)
Калінніков В.	Журавель (31, 76)
	Тінь-тінь (31)
Кюї Ц.	Весняна пісенька (76)
Люллі Ж.	Пісенька (60, 78)
Метлов М.	Павук і мухи (31)
Моцарт В.	Алегрето (31, 60, 76)
Римський-Корсаков М.	Проводи зими (76)
Старокадомський М.	Повітряна пісня (31)
Чайковський П.	Російська пісня (78)
Шуберт Ф.	Екосез (78)
	Колискова (60)

2КЛАС**Основні завдання предмета*****Удосконалення навичок гри на віолончелі.***

коригування посадки за інструментом, постановки рук;
розвиток музичного слуху, підвищення вимог до якості звука, інтонації;
підпорядкованість рухів рук слуховому контролю учня;
розвиток координації рухів (взаємодія рук); формування навички гри лівою рукою без зорового контролю;
поняття про штрихи як засіб музичної виразності; вивчення штрихів *деташе* цілим смичком і його частинами, *легато* до 8-ми звуків на смичок, комбінованих штрихів (поєднання *деташе* та *легато*) уповільненому та помірному темпах; ознайомлення зі штрихом *мартле*;
початок вивчення несиметричних штрихів, динамічного виділення окремих звуків (акцент);
ознайомлення з особливостями виконання ритмічного рисунка: групування тривалостей (♩♩, ♪♪♪, ♪♪, ♪♪ тощо), пунктирного ритму, тріолей;
розвиток навиків широкого розташування пальців на грифі;
розвиток рухливості пальців лівої руки;
поняття позиційності; початок вивчення напівпозиції, III та IV позицій, формування навичок змінипозицій;
поняття про динамічну шкалу (*pp-p-mp-mf-f-ff*), виразні можливості сили звука (*crescendo, diminuendo*);
розвиток музичної пам'яті;
виховання відчуття ансамблевого виконавства: гра із супроводом фортепіано або іншого музичного інструмента;
розвиток початкових навичок читання нот з листа;
подальший розвиток творчих здібностей учня з використанням сучасних методик за вибором викладача.

Музично-теоретичні знання:

позначки подовження тривалостей нот і пауз: крапка, ліга, фермата;
розширення понять про лад, тональність, інтервали: паралельні тональності з одним-двома ключовими знаками; мінор натуральний, гармонічний;
поняття про акорд, мажорний та мінорний тризвуки як тонічні тризвуки ладу, обернення тонічного тризвуку;
поняття про пунктирний ритм; особливі види поділу тривалостей: тріоль;
первинні уявлення про побудову музичних творів: мотив, речення, фраза, період повторної будови;
поняття музичної форми: двочастинна, проста тричастинна;
усвідомлення понять реприза, вольта;
види тематичного розвитку: повтор, варіювання, секвенція;
графічне та/або словесне позначення штрихів *detache*, *legato*, *martle*;
позначки динаміки: *f*, *p*, *mf*, *mp*, *pp*, *ff*, *crescendo*, *diminuendo*;
музичні терміни: *arco*, *pizzicato*, *Andantino*, *Allegretto*, *accelerando*, *ritenuto*, *a tempo*.

Орієнтовний річний план

Вправи та гами.

4-6 етюдів на різні види техніки.

6-10 різнохарактерних творів (у тому числі можуть бути твори великої форми та ансамблі).

Декілька п'єс для читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Технічні вимоги

Мажорні та мінорні гами в 1-2 октави в I позиції та з переходами в III і IV позиції штрихом *legato* до 8-мизвуків на смичок; арпеджіо тризвуків – до 3-х звуків на смичок. Штрихи *detache*, *martle*, комбіновані штрихи.

Контрольні заходи

Академічний концерт (<i>листопад</i>)	2 різнохарактерні твори.
Технічний залік (<i>грудень</i>)	Гама та вправи відповідно до технічних вимог, 1-2 етюд.
Відкритий академічний концерт (<i>березень</i>)	Довільна програма, але не менше, ніж 2-3 різнохарактерні твори.
Підсумковий академічний концерт (<i>травень</i>)	2 різнохарактерні твори та етюд або твір великої форми та етюд.

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

1. Волчков І. Етюд №53 (78)

Українська народна пісня (обр. Людкевича С.) «Прилітай, прилітай» (2)

Бакланова Н. Мазурка (2, 76)

2. Романчук І. Етюд №1 (2)

Волчков І. Варіації на тему української народної пісні «Ой, за гаєм, гаєм» (2)

Орієнтовний репертуар

Етюди

Волчков І.	Етюд № 53 (78)
Кулікова В.	Етюди №12, 19, 21 (2)
Куммер Ф.	Етюд №40 (78)
Лі С.	Етюди №4, 9, 10 (2), 111, 112, 119 (93)
Мардеровський Л.	Етюди №105, 109, 108, 118, 151 (93)
Полянський Ю.	Етюди №8, 14, 16, 23 (2)
Романчук І.	Етюд №1 (2)
Сапожников Р.	Етюд № 48 (78)
	Етюди №13, 15-17, 19, 20, 24, 29 (97)

Твори великої форми

Волчков І.	Варіації на тему української народної пісні «Ой за гаєм, гаєм» (2)
Щуровський Ю.	Сонатина (2)

Обробки народних пісень і танців

Українські народні пісні

Глінка М.	Не щебечи, соловейко (64)
Кирейко В.	Пливе човен (2)
Леонтович М.	Ой з-за гори кам'яної (27)
Людкевич С.	Прилітай, прилітай (2, 78)
Пшеничка П.	На широких Дунаю (27)
	Ой ходила дівчина бережком (19)

Музика народів світу

Айвазян А.	Вірменська народна пісня (60, 78)
	Вірменський народний танець (60)

Твори українських композиторів

Гоноболін О.	Осінь пора (10)
Кирейко В.	Вальс (2)
	Наспів (2)
Полянський Ю.	Вальс (2)
	Марш (2)
Щуровський Ю.	Російський танок (2)

Твори зарубіжних композиторів

Александров Ан.	Осінь (78)
Бакланова Н.	Мазурка (2)
	Романс (76)
Бах Й. С.	Пісня (2, 60)
Бетховен Л.	Екосез (64)
	Контрданс (2)
	Народний танець (78)
Гедіке О.	Російська пісня (76)
Екзоде Д.	Менует (60)

Крейн М.	Зозуля (78)
Моцарт В.	Весняна пісня (64, 76)
Перселл Г.	Ригодон (3)
Раухвергер М.	Марш (76)
Чайковський П.	Старовинна французька пісенька (60)
Шлемюллер Г.	Марш (76)
Шуман Р.	Веселий селянин (2, 60)

ЗКЛАС

Основні завдання предмета

Удосконалення навичок гри на віолончелі:

накопичення ігрових рухів, розвиток слухового контролю та слухо-моторної координації;

продовження роботи над якістю звучання: звуковидобуванням і звуковеденням, артикуляцією, інтонацією;

розвиток штрихової техніки: штрихи *деташе*, *легато* до 8-ми звуків на смичок;

комбіновані та асиметричні штрихи у повільному і помірному темпах; вивчення штриха *мартле*, підготовчі вправи до штриха *стакато*;

гра пунктирного ритму; гра тріолями, різними ритмічними групуваннями з використанням різних частин смичка;

розвиток рухливості пальців лівої руки;

розвиток позиційної техніки: гра в I-IV позиціях, формування навичок зміни позицій;

формування навичок виконання інтервалів, акордів з використанням відкритих струн;

формування навичок виконання натуральних флажолетів;

робота над прийомом *вібрато*;

формування навичок виконання мелізмів: форшлагів, мордентів;

робота над динамікою як засобом музичної виразності;
розвиток музичної пам'яті;
читання з листа музичного матеріалу попередніх класів;
розвиток навичок колективного музикування;
подальший розвиток творчих здібностей учня.

Музично-теоретичні знання:

поняття про кварто-квінтове коло тональностей;
паралельні та однойменні тональності до 2-х ключових знаків;
три види мінорного ладу (натуральний, гармонічний, мелодичний);
уявлення про головні ступені ладу та головні тризвуки;
поняття про консонанс, дисонанс; стійкі й нестійкі ступені ладу; розв'язання дисонансів;
прості інтервали;
будова мажорного та мінорного тризвуків;
поняття пульсації; постійний та змінний темпи;
внутрішньотактова синкопа;
поняття про мелізми;
побудова музичних творів: період повторної будови;
музичні форми: куплетна, двочастинна, проста тричастинна;
уявлення про твори (твір) великої форми: концерт, сонату, рондо, варіації;
жанрова характеристика музичного твору;
графічне та/або словесне позначення штрихів *деташе, легато, маргле, стакато*;
музичні терміни: *vibrato, Adagio, Vivo, espressivo, Da capo al Fine, poco a poco, meno mosso, piu mosso, Tempo I*.

Орієнтовний річний план

Вправи та гами.

4-6 етюдів на різні види техніки.

6-8 різнохарактерних п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1-2 твори великої форми.

Декілька нескладних творів для читання з листа та самостійного вивчення.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Технічні вимоги

Мажорні і мінорні гами в 2 октави з використанням напівпозиції, I, II, III та IV позицій штрихом *legato* до 8-ми звуків на смичок; арпеджіо тризвуків до 6-ти звуків на смичок. Штрихи *деташе*, *мартле*, комбіновані та асиметричні штрихи.

Контрольні заходи

Академічний концерт (<i>листопад</i>)	2 різнохарактерні твори.
Технічний залік (<i>грудень</i>)	Гами та вправи відповідно до технічних вимог, 1-2 етюди.
Відкритий академічний концерт (<i>березень</i>)	Довільна програма, але не менше, ніж 2-3 різнохарактерні твори.
Підсумковий академічний концерт (<i>травень</i>)	2 різнохарактерні твори та етюд <i>або</i> твір великої форми та етюд.

Орієнтовна програма підсумкового академічного концерту

1. *Сапожников Р.* Етюд № 79 (78)

Українська народна пісня(обр. *Людкевича С.*) Гагілка (3)

Бетховен Л. Контрданс (76)

2. *Лі С.* Етюд № 62 (78)

Вівальді А. Концерт *До мажор*, I ч. (67)

Орієнтовний репертуар

Етюди

Вілкомірський К.	Етюд №115 (93)
Волчков І.	Етюди № 76, 186 (78)
Давидов К.	Етюд № 56 (78)
Доцауер Ф.	Етюд у формі варіацій №122 (93)
Кальянов С.	Етюд № 70 (78)

	Етюд №193 (93)
Козлов А	Етюд №247 (93)
Куммер Ф.	Етюд №221 (93)
Лі С.	Етюди №121, 135, 139, 144, 238 (93)
Мардеровський Л.	Етюди №132, 137, 153, 155 (93)
Мурзін В.	Етюд №138 (93)
Сапожников Р.	Етюд № 79 (78)
	Етюди №31-34, 37, 38, 42, 45 (97)
Фітценгаген В.	Етюд №114 (93)

Твори великої форми

Вівальді А.	Концерт <i>До мажор</i> , I ч. (67)
Гендель Г.	Гавот з варіаціями (78)
Сорокін К.	Варіації на угорську тему (66)

Обробки народних пісень і танців

Українські народні пісні

Кирейко В.	Зеленеє жито, зеленеє (27)
	Ой одбила шука риба (27)
Коломієць А.	Женчичок (6)
Леонтович М.	Ой пряду (6)
Людкевич С.	Гагілка (3)
Пшеничка П.	Коломийка(27)
	Ой на горі жито(27)
	Бодай ся когут знудив(27)
	Веснянка (27)
Сапожников Р.	Українська народна пісня (64)
Сімович Р.	Ой, гілка, гілочка (66)
	Гей, сходило сонце ясне (6)
Степовий Я.	Ой, ру-ду-ду, ру-ду-ду (6)
Стеценко К.	Колискова (6)

Музика народів світу

Аракішвілі Д.	Грузинська пісня «Чонгурі» (60)
	Грузинська лезгинка (66)
Балакіреєв М.	Російська народна пісня «У ворот, ворот» (66)
Гаджибеков У.	Азербайджанська народна пісня (60)
Мальтер Л.	Румунська народна пісня (66)
Шварц А.	Чеська народна пісня (75)

Твори українських композиторів

Глієр Р.	Ескіз (60)
Іщенко Ю.	Вальс (2)
Кирейко В.	Анданте (3)
Ляшенко Г.	Наспів (2)
	Ведмідь (2)
Сокальський В.	Пісенька (60)
Степаненко М.	Український танець (2)
Щуровський Ю.	Вальс (3)
	Романс (3)

Твори зарубіжних композиторів

Бакланова Н.	Алегрето (60)
	Тарантела (2)
Бах Й. С.	Буре (3, 76)
	Менует (60)
Бетховен Л.	Екосез (60)
	Контрданс (76)
Брамс Й.	Колискова (60)
	Чубарка(64)
Варламов О.	«Красный сарафан» (60)
Векерлен Ж.	Пісня (60, 75)

Гречанинов О.	Веселун (60, 76) У сутінках (78)
Кабалевський Д.	Вальс (75)
Мартіні Дж.	Гавот (78)
Моцарт В.	Пісня пастушка (76)
Мусоргський М.	Пісня /з опери «Сорочинський ярмарок»/ (3)
Перголезі Дж.	Пісня (60, 78)
Прокоф'єв С.	Ходить місяць над луками (78)
Раков М.	Баркарола (78) Йдемо в похід (78) Романс (78)
Римський-Корсаков М.	Мазурка (60)
Свиридов Г.	Пісня (64)
Сперонтес	Танець (75) Арія (75)
Чайковський П.	Італійська пісенька (66) Шарманщик співає (78)
Шуман Р.	Новелета (76) Сирітка (3)

4 КЛАС

Основні завдання предмета

Удосконалення навичок гри на віолончелі:

розвиток музично-образного мислення і виконавських навичок, посилення вимог до якості звуку і виразності виконання;
 навички настроювання інструмента;
 формування навичок гри у теноровому і скрипковому ключах;

розвиток слухо-моторної координації: випереджувальна функція музичного слуху;

подальша робота над інтонацією (інтонуванням), культурою звуковидобування та звуковедення;

розвиток штрихової техніки: штрихи *деташе*, *легато*, *мартле*, *стакато*, комбіновані та асиметричні штрихи; підготовчі вправи до вивчення штрихів *сотійє* та *спікато*;

розвиток рухливості виконавського апарату: вивчення технічного матеріалу у помірному та швидкому темпах;

закріплення навичок гри в I-IV позиціях, ознайомлення з високими позиціями (V, VI, VII); вивчення різних видів змін позицій;

вивчення натуральних флажолетів, інтервалів, акордів;

вивчення нескладних хроматичних послідовностей;

вдосконалення навичок виконання прийому *вібрато*;

формування навичок виконання мелізмів: форшлагів, мордентів; підготовчі вправи до вивчення трелі;

розширення діапазону сили звука;

формування уявлень про агогіку;

поняття музичної форми твору; формування почуття довжини фрази, розуміння смислових наголосів, відчуття кульмінації;

постійний розвиток музичної пам'яті;

читання з листа нескладних творів;

формування навичок самостійної роботи над новим матеріалом;

виховання сценічної витримки;

розвиток навичок колективного музикування;

подальший розвиток творчих здібностей учня.

Музично-теоретичні знання:

графічне позначення звуків на нотному стані в теноровому і скрипковому ключах та розташування їх на інструменті;

подальше ознайомлення з тональностями кварто-квінтового кола;

уявлення про модуляцію;
головні тризвуки в тональностях та їхні обернення;
поняття про септакорд;
поглиблення знань про будову музичних творів: мотив, речення, період, каданс;
музична форма: тричастинна (проста та складна);
поняття про твори (твір) великої форми: сонатна форма, варіаційна форма;
елементарний аналіз музичного твору: жанр, форма, засоби музичної виразності (артикуляція, динаміка, темп, агогіка);
графічне та/або словесне позначення штрихів *деташе, легато, мартле, стакато, сотійє, спікато*;
музична термінологія: *Largo, Vivace, Sostenuto, subito, tutti, solo, tenuto, segno, Coda*.

Орієнтовний річний план

Вправи та гами.

4-6 етюдів на різні види техніки.

6-8 різнохарактерних п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1-2 твори великої форми.

Декілька п'єс для читання з листа та самостійного вивчення.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Технічні вимоги

Мажорні та мінорні гами і арпеджіо в 2 октави з використанням різних варіантів аплікатури у I-IV позиціях штрихом *легато* до 8-ми звуків на смичок, арпеджіо тризвуків до 6-ти звуків на смичок. Ознайомлення з гамами і тризвуками в 3 октави. Штрихи *деташе, мартле, стакато*, комбіновані й асиметричні штрихи.

Контрольні заходи

Академічний концерт (*листопад*)

2 різнохарактерні твори.

Технічний залік (*грудень*)

Гама та вправи відповідно до технічних вимог, 1-2 етюди.

Відкритий академічний концерт (березень)	Довільна програма, але не менше, ніж 2-3 різнохарактерні твори.
Підсумковий академічний концерт (травень)	2 різнохарактерні твори та етюд або твір великої форми та етюд.

Орієнтовна програма підсумкового академічного концерту

1. *Поппер А.* Етюд №143 (93)
Косенко В. Пастораль (60)
Бабаджанян А. Танець (66)
2. *Комаровський О.* Етюд №196 (93)
Йордан І. Варіації (50)

Орієнтовний репертуар

Етюди

Борисяк А.	Етюд №7 (84)
Волчков І.	Етюд №240 (93)
Грюцмахер Ф.	Етюд №239 (93)
Доцауер Ю.	Етюди №3, 10, 11, 5, 1 (84)
Комаровський О.	Етюд №196 (93)
Куммер Ф.	Етюди №149, 263 (93) Етюди №2, 12 (84)
Лі С.	Етюди №140,180 (93)
Мардеровський Л.	Етюди №246, 259 (93)
Полянський Ю.	Етюди №13, 14, 3, 2, 5 (84)
Поппер А.	Етюд №143 (93)
Романчук І.	Етюди №1, 4 (84)
Ромберг Б.	Етюд №260 (93)
Сапожников Р.	Етюди №42, 43 (97)
Станко О.	Етюди №7, 4 (84)
Шредер К.	Етюд №133 (93)
Шуть В.	Етюд №218 (93)

Яковенко П. Етюд №11 (84)

Твори великої форми

Беркович І. Сонатина (6)

Йордан І. Варіації (50)

Моцарт В. Соната *Ре мажор*, I-II ч.ч. (3)

Ромберг Б. Соната *мі мінор*, Iч., III ч. (74)

Соната *Сі-бемоль мажор*, I-II ч.ч.(74)

Фітценгаген В. Варіації (65)

Обробки народних пісень і танців

Українські народні пісні

Кирейко В. Сонце низенько, вечір близенько (19)

Леонтович М. Козака несуть (27)

Пшеничка П. Був собі журавель (19)

Їхав козак на війноньку (27)

Ой на горі та женці жнуть (27)

Щедрик (19)

Ревуцький Л. Стоїть в лісі калина (3, 66)

Сімович Р. Казав мені батько (27)

Музика народів світу

Аракішвілі Д. Азербайджанський танець (66)

Полянський Ю. Польська народна пісня (4)

Сапожников Р. Козача пісня (75)

Твори українських композиторів

Кирейко В. Анданте (3)

Андантино (3)

П'єса (3)

Косенко В. Пастораль (60)

Скерцино (60)

Ляшенко Г. Арія (3)

Полянський Ю. Мелодія (4)

Щуровський Ю. Прелюд (6)

Твори зарубіжних композиторів

Александров Ю. Танець (66)

Аренський А. Колискова (75)

Бабаджанян А. Танець (66)

Бах Й.С. Менует (75)

Бетховен Л. Контрданс (60)

Власов В. Танець (60)

Гайдн Й. Менует (78)

Уривок /з Паризької симфонії №4/(66)

Глінка М. Жайворонок (75)

Іспанська пісня (60)

Полька (60)

Гречанинов О. Сумна пісенька (66)

Гріг Е. Листок з альбому (60)

Дусик Я. Танець (66)

Євлахов О. Романс (75)

Кабалевський Д. Вальс (60)

Галоп (60)

Клоуни (69)

Полька (50)

Караєв К. Задумливість (66)

Козловський І. Старовинний танець (66)

Комаровський О. Наввипередки (60)

Мендельсон Ф. Ноктюрн (69)

Металліді Ж. Веселий дятел (66)

Моцарт Л. Волинка (66)

Рамо Ж. Ригодон (66)

	Сільський танець (3)
Римський-Корсаков М.	Колискова пісня /з опери «Садко»/(66)
Фаркаш.Ф.	Угорський танець (66)
Хачатурян К.	Два фрагменти /з балету «Чипполіно»/ (60)
Чайковський П.	Гра в конячки (60) Колискова в бурю (75) Неаполітанська пісенька (79)
Шлемюллер Г.	Безперервний рух (75) Скерцино (45)
Шостакович Д.	Заводна лялька (77) Шарманка (3)
Шуман Р.	Мелодія (66) Перша втрата (80)

5 КЛАС

Основні завдання предмета

Удосконалення навичок гри на віолончелі:

коригування посадки з інструментом, постановки рук;
 підвищення рівня вимогливості до виразного виконання музичних творів: до культури звуковидобування, звуковедення, інтонування;
 удосконалення слухо-моторної координації;
 робота над штрихами: *деташе, легато* до 16-тизвуківна смичок, *мартле, стакато, спікато, сотійє*; комбіновані штрихи; різноманітні чергування штрихів;
 розвиток прийомів гри у V, VI, VII позиціях, вивчення позиції ставки;
 вдосконалення навичок зміни позицій;
 вивчення гармонічних інтервалів (терцій, секст) у межах I-IV позицій;
 тризвучних та чотиризвучних акордів;
 розвиток рухливості пальців лівої руки;

подальша робота над прийомом *вібрато* як засобом художньої виразності;
формування навичок виконання мелізмів: форшлагів, мордентів, короткої трелі;
вивчення особливих видів ритмічного поділу – непарних ритмічних групувань:
тріолей, квінтолей, септолей тощо;
аплікатурна дисципліна;
розширення діапазону сили звука;
уявлення про колористичні можливості інструмента;
постійний розвиток музичної пам'яті;
набуття учнем навичок самостійної роботи над інструктивним та художнім матеріалом;
навички аналізу музичної форми і структури твору, визначення засобів художньої виразності;
удосконалення читання нот з листа;
набуття навички самостійного вивчення музичного твору;
розвиток навичок колективного музикування;
розвиток уміння психологічно підготуватися до публічного виступу, виховання сценічної витримки;
подальший розвиток творчих здібностей учня.

Музично-теоретичні знання:

подальше ознайомлення з тональностями кварто-квінтового кола;
гармонічний мажор;
обернення головних трізвуків ладу;
зменшений трізвук VII ступеню; домінантовий септакорд;
складні та мішані розміри;
непарні ритмічні групування: тріолі, квінтолі, септолі;
буквене позначення звуків і тональностей;
розширення понять про музичні форми: складна три частинна форма, рондо, циклічна форма: концерт, сюїта, старовинна соната;
уявлення про особливості музичної мови різних епох, стилів, жанрів;

музичні терміни: *Cantabile, Lento, Presto, Maestoso, dolce, morendo, assai, non troppo, sempre.*

Орієнтовний річний план

Вправи та гами.

4-6 етюдів на різні види техніки.

4-6 різнохарактерних п'єс (в тому числі можуть бути ансамблі).

1-2 твори великої форми.

Декілька п'єс для читання нот з листа та самостійного вивчення.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Технічні вимоги

Мажорні та мінорні гами у 2-3 октави з використанням різних варіантів аплікатури штрихом *legato* до 16-ти звуків на смичок, арпеджіо тризвуків до 6-ти звуків на смичок, арпеджіо домінантсептакорда до 4-х звуків на смичок. Гама в позиції ставки. Штрихи *detache, martle, staccato, spicato, cotiye*, комбіновані й асиметричні штрихи. Хроматична гама.

Контрольні заходи

Академічний концерт (<i>листопад</i>)	2 різнохарактерні твори.
Технічний залік (<i>грудень</i>)	Гама та вправи відповідно до технічних вимог, 1-2 етюди.
Відкритий академічний концерт (<i>березень</i>)	Довільна програма, але не менше, ніж 2-3 різнохарактерні твори.
Підсумковий академічний концерт (<i>травень</i>)	2 різнохарактерні твори та етюд <i>або</i> твір великої форми та етюд.

Орієнтовна програма підсумкового академічного концерту

1. *Мардеровський Л.* Етюд №191 (93)
Бреваль Ж. Соната До мажор, I ч. (65)
2. *Сапожников Р.* Етюд №41 (97)
Лисенко М. Елегія Пам'яті Т. Г. Шевченка (5)
Дженкінсон А. Танець (5)

Орієнтовний репертуар

Етюд

Доцауер Ю.	Етюд №69 (86)
	Етюди №6, 9, 10, 23 (87)
Дюпор Ж.	Етюд №66 (86)
Кальянов С.	Етюд №262 (93)
Куммер Ф.	Етюд №3 (87)
Лі С.	Етюд №5 (87)
	Етюд №70 (86)
Мардеровський Л.	Етюди №191, 211, 212, 242 (93)
Мірошников О.	Етюди №6, 7 (85)
Мулерт Ф.	Етюд №5 (85)
Нельк А.	Етюд №14 (87)
Полянський Ю.	Етюди №6, 3, 5, 8, 6 (84)
Романчук І.	Етюди №5,3, 7, 6 (84)
СапожниковР.	Етюд №25 (87)
	Етюд №41 (99)
Станко О.	Етюди №2, 4 (84)
Стогорський О.	Етюд №13 (85)
Франком А.	Етюд №194 (93)

Твори великої форми

Аріості А.	Соната <i>Ре мажор</i> , I ч. (74)
Бреваль Ж.	Соната <i>До мажор</i> , I ч. (74)
Вівальді А.	Соната <i>мі мінор</i> , I-II ч.ч. (74)
Гольтерман Г.	Концерт № 4 <i>Соль мажор</i> , I ч. (67)
Марчелло Б.	Соната <i>мі мінор</i> (65)
	Соната <i>Соль мажор</i> (77)
Щуровський Ю.	Варіації (4)
	Ескізи (3)

Обробки народних пісень

Українські народні пісні

Лятошинський Б.	Ой на горі, на горі (19)
Пшеничка П.	Гей орле, орле (19)
	Матінка (27)
	Налетіли білі гуси (19)

Музика народів світу

Полянський Ю.	Угорська народна пісня (4)
Стоянов А.	Болгарська народна пісня (60)

Твори українських композиторів

Кирейко В.	Менует (5)
	Оповідання (21)
Козицький П.	Колискова (16)
Косенко В.	Балетна сценка (4)
	Вальс (24)
	Гумореска (26)
Лисенко М.	Елегія /пам'яті Т.Г. Шевченка/ (5)
Січинський Д.	Пісня без слів (5)
Степовий Я.	Колискова (26)
Щуровський Ю.	Гопак (5)

Твори зарубіжних композиторів

Балакірев М.	Полька (66)
Бах Й. С.	Гавот (5)
	Пісня (64)
Бенда Ф.	Менует (69)
Бетховен Л.	Менует (77)
Букінік М.	Гумореска (77)
Віла Лобос Е.	Колискова (60)
Гайдн Й.	Анданте (5)

	Арія
	/з ораторії «Створення світу»/(69)
Гендель Г.	Буре (70)
	Прелюдія (77)
Глінка М.	Андалузський танець (38)
	Почуття (38)
	Танець /з опери «Іван Сусанін»/ (38)
Глюк К.	Анданте /з опери «Орфей»/(69)
Гольтерман Г.	В негоду (39)
	Етюд-каприс(77)
Даргомижський О.	Колискова (60)
Дворжак А.	Мелодія (77)
Дженкінсон А.	Танець (5)
Ервелуа К.	Тамбурин (69)
Кабалевський Д.	Етюд (64)
	Рондо-танець (4)
Караєв К.	Гра (5)
Кюї Ц.	Іспанські маріонетки (36)
Маре М.	Менует (69)
Маттезон І.	Арія (59)
Мясковський М.	Мазурка (66)
Перголезі Дж.	Арія (70)
Перселл Г.	Арія (77)
Россіні Дж.	Пастораль (64)
Хачатурян А.	Андантино (60)
Чайковський П.	Сумна пісенька (77)
Шуман Р.	Дід Мороз (60)
	Колискова пісня (69)

6 КЛАС

Основні завдання предмета

Удосконалення навичок гри на віолончелі:

поглиблення всіх сформованих на попередніх етапах навчання понять, закріплення практичних навичок;

удосконалення культури звуковидобування, звуковедення, інтонування;

подальший розвиток координації між слухом і моторикою, свідомий слуховий контроль за якістю виконання;

розвиток штрихової техніки: штрихи *деташе*, *легато*, *мартле*, *стакато*, *спікато*, *сотійє*, комбіновані та асиметричні штрихи;

розвиток техніки лівої руки: робота над рухливістю пальців; аплікатурна дисципліна;

подальший розвиток позиційної техніки: удосконалення прийомів гри у позиціях ставки;

розширення робочого діапазону інструмента;

вивчення гармонічних інтервалів: паралельних терцій, секст до VII позиції, підготовчі вправи до вивчення октав;

вивчення тризвучних та чотиризвучних акордів у різних позиціях;

вивчення хроматичних послідовностей;

формування навичок виконання мелізмів: форшлагів, різних видів мордентів, короткої та довгої трелі;

навички виконання непарних ритмічних групувань: тріолей, квінтолей, септолей тощо;

виконання натуральних флажолетів;

напрацювання автоматичних рухів як необхідної умови художньої виконавської творчості;

подальший розвиток музично-образного мислення; усвідомлення стильових особливостей твору, його музичної форми та використання відповідних виконавських прийомів для розкриття змісту;

вдосконалення навичок читання нот з листа, самостійна робота над посильним для учня репертуаром;
виховання сценічної витримки;
постійний розвиток творчих здібностей учня.

Музично-теоретичні знання:

подальше ознайомлення з тональностями кварто-квінтового кола;
хроматичні гами;
обернення домінантового септакорду;
характерні інтервали та їх розв'язання;
складні види синкопи: внутрішньо тактова, міжтактова, внутрішньо дольова;
види фактури: акордова, гомофонно-гармонічна, поліфонічна;
мелодична та гармонічна фігурації;
уявлення про вплив епохи на музичний стиль;
розширення уявлень про сучасні музичні напрями;
уявлення про вільну та імпровізаційну музичні форми;
музичні терміни: *Grave, Agitato, Prestissimo, ad libitum, rubato, animato, con brio.*

Орієнтовний річний план

Вправи та гами.

4-6 етюдів на різні види техніки.

4-6 різнохарактерних та різностильових п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1-2 твори великої форми.

Декілька п'єс для самостійного вивчення.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Технічні вимоги:

Мажорні та мінорні гами у 3 октави штрихом *legato* до 16-ти звуків на смичок, арпеджіо тризвуків з оберненнями до 9-ти звуків на смичок, арпеджіо септакордів до 8-ми звуків на смичок. Гама гармонічними інтервалами: терціями та секстами. Гама в позиції ставки. Хроматичні гами.

Штрихи *деташе, мартле, стакато, спікато, сотійє*, комбіновані й асиметричні штрихи.

Контрольні заходи

Академічний концерт (<i>листопад</i>)	2 різнохарактерні твори.
Технічний залік (<i>грудень</i>)	Гами та вправи відповідно до технічних вимог, 1-2 етюди.
Відкритий академічний концерт (<i>березень</i>)	Довільна програма, але не менше, ніж 2-3 різнохарактерні твори.
Підсумковий академічний концерт (<i>травень</i>)	2 різнохарактерні твори та етюд або твір великої форми та етюд.

Орієнтовна програма підсумкового академічного концерту

1. *Кальянов С.* Етюд №26 (77)
Вівальді А. Концерт *ля мінор*, 1 ч.(77)
2. *Дюпор Ж.* Етюд №219 (93)
Степовий Я. Колискова (24)
Айвазян А. Грузинський танець (77)

Орієнтовний репертуар

Етюди

Грюцмахер Ф.	Етюд №1 (85) Етюд №13 (88)
Доцауер Ю.	Етюди №26, 27, 33 (88)
Дюпор Ж.	Етюд №219 (93)
Кальянов С.	Етюд №26 (77)
Куммер Ф.	Етюд №13 (87) Етюди №15, 18 (88)
Лі С.	Етюд №18 (87) Етюди №7, 8, 30, 40 (88)
Мардеровський Л.	Етюди №249, 265, 266 (93)
Мерк І.	Хроматичний етюд №22 (70)

Мулерт Ф.	Етюд №17 (70)
Нельк А.	Етюд №6 (85)
Полянський Ю.	Етюд №7 (85)
Сапожников Р.	Етюд №4 (88)

Твори великої форми

Бетховен Л.	Варіації /з септету/(69)
Вівальді А.	Концерт <i>ля мінор</i> (77)
Гольтерман Г.	Концерт №5 <i>ре мінор</i> , I ч. (41)
Дюпор Ж.	Соната <i>Соль мажор</i> , I ч. (77)
Лі С.	Сонатина №1 (43)
Марчелло Б.	Соната <i>До мажор</i> , I-II ч.ч. (74)
Ромберг Б.	Соната <i>До мажор</i> , I ч. (74)

Твори українських композиторів

Глієр Р.	Листок з альбому (77)
	Східна пісня (62)
Гоноболін О.	Замкнене коло (9)
	Пісня вітру (9)
Кирейко В.	Мелодія (22)
Коломієць А.	Козачок (26)
	Ноктюрн (25)
Косенко В.	Мазурка (24)
Лисенко М.	Без тебе, Олесю (20)
	Пряха (5)
Сечкін В.	Романс (25)
Сидоренко-Малюкова Т.	Романс (25)
Степовий Я.	Кантабіле (29)
	Колискова (24)

Твори зарубіжних композиторів

Айвазян А.	Грузинський танець (77)
------------	-------------------------

Боккеріні Л.	Менует (77)
Бородін О.	Серенада (77)
Гайдн Й.	Капричіо (37)
Гольтерман Г.	На полюванні (39)
	Ноктюрн (40)
Давидов К.	Романс без слів (49)
Кабалевський Д.	Полька (77)
Кюї Ц.	Кантабіле (36)
	Східна мелодія (77)
Маттезон Й.	Арія (5)
Мендельсон Ф.	Весняна пісня (32)
Металліді Ж.	Анданте кантабіле (47)
Моцарт В.	Анданте граціозо (56)
	Німецький танець (77)
Мусоргський М.	Сльоза (36)
Поппер Д.	Етюд для віолончелі і фортепіано (50)
Прокоф'єв С.	Пісня /з кантати «Олександр Невський»/(77)
	Тарантела (64)
Ребіков В.	Мазурка (63)
Свиридов Г.	Сумна пісенька (77)
Сен-Санс К.	Лебідь (57)
Сквайр В. Г.	Тарантела (50)
Шуман Р.	Мрії (57)

7 КЛАС

Основні завдання предмета

Удосконалення навичок гри на віолончелі:.

закріплення та поглиблення всіх сформованих на попередніх етапах навчання понять і практичних навичок;

автоматизація рухів і виведення їх у сферу підсвідомості – необхідна умова для вільного творчого музикування;

удосконалення штрихової техніки;

вивчення всього робочого діапазону інструмента;

розвиток рухливості пальців лівої руки;

удосконалення виконання мелізмів: трелі (короткої, довгої), форшлагів (коротких, довгих), різних видів мордентів, ознайомлення з групето;

вміння підпорядкувати набуті технічні навички власній інтерпретації музичного твору;

використання колористичних можливостей інструмента;

ознайомлення зі спеціальними прийомами звуковидобування – *піцикато* лівою рукою, штучними флажолетами, грою під сурдину тощо;

визначення структури та форми музичного твору; аналіз засобів музичної виразності і створення власної інтерпретації;

розширення музичного кругозору: ознайомлення з сучасним репертуаром, різними за складом (тембром) ансамблями, сучасними засобами музичної виразності;

використання різних форм творчого музикування: читання з листа, самостійне вивчення посильних творів, гра в різноманітних ансамблях, гра під фонограму тощо;

професійне орієнтування та підготовка до вступу у вищі мистецькі навчальні заклади найбільш перспективних у професійному відношенні учнів.

Музично-теоретичні знання:

вивчення тональностей кварто-квінтового кола;

модуляція, відхилення в тональності першого ступеня спорідненості;

лади народної музики;

перерваний каданс;

навички аналізу музичних творів: стиль, жанр, форма, структура, тональний план, засоби музичної виразності;

музичні терміни: *Tranquillo, Animato, marcato, leggero, stringendo, stretto, ritardando.*

Орієнтовний річний план

Вправи та гами.

4-6 етюдів на різні види техніки.

4-6 різнохарактерних та різностильових п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1-2 твори великої форми.

Декілька п'єс для самостійного вивчення та читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Технічні вимоги:

Мажорні та мінорні гами у 3 октави штрихом *legato* до 16-ти звуків на смичок, арпеджіо тризвуків з оберненнями до 9-ти звуків на смичок, арпеджіо септакордів до 8-ми звуків *legato*. Гама гармонічними інтервалами: секстами, терціями, октавами. Ознайомлення з гамами у 4 октави. Гама в позиції ставки. Хроматичні гама. Штрихи *деташе, мартле, стакато, спікато, сотійє*, комбіновані та асиметричні штрихи.

Контрольні заходи

Академічний концерт (<i>листопад</i>)	2 різнохарактерні твори.
Технічний залік (<i>грудень</i>)	Гама та вправи відповідно до технічних вимог, 1-2 етюди.
Відкритий академічний концерт (<i>березень</i>)	Довільна програма, але не менше, ніж 2-3 різнохарактерні твори.
Підсумковий академічний концерт (<i>травень</i>)	2 різнохарактерні твори та етюд <i>або</i> твір великої форми та етюд.

Орієнтовна програма підсумкового академічного концерту

1. *Куммер Ф.* Етюд №210 (93)

Гольтерман Г. Концерт №5 *ре мінор*, I ч. (41)

2. Сапожников Р. Етюд №4 (88)

Гоноболін О. Вечірній бриз (9)

Арутюнян А. Експромт (35)

Орієнтовний репертуар

Етюди

Грюцмахер Ф.

Етюд №24 (77)

Етюди №7, 28 (88)

Доцауер Ю.

Етюди №6, 9 (88)

Куммер Ф.

Етюд №21 (77)

Етюд №210 (93)

Етюд №28 (87)

Лі С.

Етюди №226, 250 (93)

Етюди №5, 18, 27 (88)

Мардеровський Л.

Етюд №43 (87)

Мострас К.

Етюд №37 (87)

Нельк А.

Етюди №14, 32 (88)

Поппер Д.

Етюд №30 (88)

Ромберг Б.

Етюд №20 (87)

Сапожников Р.

Етюд №4 (88)

Твори великої форми

Гольтерман Г.

Концерт №5 *ре мінор*, II-III ч.ч. (41)

Еккльс Г.

Соната *соль мінор* (50)

Кореллі А.

Сарабанда і Гавот

з Сонати *сі мінор* (74)

Соната *ре мінор* (72)

Лейє Ж.Б.

Соната *соль мінор* (74)

Лі С.

Сонатина №2 *До мажор*(43)

Монн Г.

Концерт *соль мінор*, I ч. (68)

Порпора Н.

Концерт *ля мінор* (73)

Шредер К. Соната *Фа мажор* (74)
Концерт *Соль мажор*, I ч. (67)

Твори українських композиторів

Глієр Р. Вальс (56)
Гоноболін О. Вечірній бриз (9)
Зноско-Боровський О. Гумореска (23)
Гуцульська пісня (23)
Кирейко В. Дивертисмент (23)
Косенко В. Етюд (22)
Лисенко М. Елегія (21)
Прелюдія (Хлопче-молодче) (21)
Ревуцький Л. Прелюд (30)
Сечкін В. Колискова (21)
Степовий Я. Танець (22)
Стеценко К. Пісня без слів (26)

Твори зарубіжних композиторів

Арутюнян А. Експромт (35)
Валентіні Дж. Менует (58)
Глазунов О. Пісня менестреля (52)
Гоенс Д. Тарантела (46)
Гольтерман Г. Ноктюрн (40)
Госсек Ф. Гавот (56)
Дакен А. Зозуля (52)
Дімітреску К. Селянський танець (59)
Ервелуа К. Метелики (77)
Кленгель Ю. Скерцо (59)
Мендельсон Ф. Пісня без слів (51)
Мусоргський М. Сльоза (63)
Поппер Д. Гавот (63)

Рамо Ж.	Танець гномів (53)
Рубінштейн А.	Тамбурин (52)
Чайковський П.	Мелодія (63)
	Баркарола (79)
	Сентиментальний вальс (63)

8 КЛАС

Основні завдання предмета

Удосконалення навичок гри на віолончелі:

закріплення та поглиблення всіх сформованих на попередніх етапах навчання понять і практичних навичок;

розвиток виконавської культури, виховання художнього смаку;

спритність, точність, швидкість рухів на фоні загального м'язового спокою;

навички користування комплексом ігрових рухів та теоретичними знаннями, набутими за попередні роки навчання, в процесі самостійного вивчення музичного твору;

читання нот з листа з відтворенням усіх позначок у нотному тексті;

робота над різними видами техніки, поняття про віртуозність;

удосконалення виконавських засобів музичної виразності – різноманітних прийомів звуковидобування, артикуляційних прийомів, штрихів, різнобарвного *вібрато* тощо;

розуміння динаміки як засобу музичної виразності; використання всієї динамічної шкали;

формування практичних навичок аналізу музичної форми, жанрових та стилістичних особливостей твору і створення власної інтерпретації;

розуміння залежності звучання інструмента від різних акустичних умов;

розвиток музичного кругозору учня шляхом читання з листата вивчення творів різних жанрів, стилів;

творче музикування згідно з інтересами учня;

професійне орієнтування та підготовка до вступу у вищі мистецькі навчальні заклади найбільш перспективних у професійному відношенні учнів.

Музично-теоретичні знання:

поглиблення музично-теоретичних знань;

вивчення тональностей кварто-квінтового кола;

поняття про енгармонічну заміну звуків;

інтервали більше октави;

збільшений тризвук; малий та зменшений септакорди;

види музичних розмірів: прості, складні, мішані, змінні;

закріплення знання музичної термінології;

вміння орієнтуватися у різних стилях, жанрах, музичних формах;

аналіз музичних творів: стиль, жанр, форма, структура, тональний план, засоби музичної виразності.

Орієнтовний річний план

Вправи та гами.

4-6 етюдів на різні види техніки.

4-6 різнохарактерних та різностильових п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1-2 твори великої форми.

Декілька п'єс для самостійного вивчення та читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Технічні вимоги:

Мажорні та мінорні гами у 3-4 октави штрихом *легато* до 16-ти звуків на смичок, арпеджіо тризвуків з оберненнями до 9-ти звуків на смичок, арпеджіо септакордів до 8-ми звуків *легато*. Гама гармонічними інтервалами: секстами, терціями, октавами. Гама в позиції ставки. Хроматичні гама. Штрихи *деташе*, *мартле*, *стакато*, *спікато*, *сотійє*, комбіновані та асиметричні штрихи.

Контрольні заходи

Прослуховування (<i>грудень</i>)	Етюд та 2 різнохарактерні п'єси <i>або</i> етюд та твір великої форми.
Прослуховування (<i>квітень</i>)	Етюд, твір великої форми, 2 різнохарактерні п'єси.
Випускний іспит(<i>травень</i>)	Програма другого прослуховування.

Орієнтовна програма випускного іспиту

1. *Нельк А.* Етюд №280 (93)
Бреваль Ж. Концерт №2 *Ре мажор*, I ч. (68)
Жербін М. Вокаліз (13)
Гольтерман Г. Капричіо (40)
2. *Лі С.* Етюд №24 (88)
Саммартіні Дж. Соната *Соль мажор*, I ч. (74)
Дремлюга М. Поема (12)
Айвазян А. Концертний етюд (63)

Орієнтовний репертуар

Етюди

Алієв С.	Етюд №16 (88)
Берто М.	Етюд №31 (88)
Григорян Л.	Етюд №19 (88)
Грюцмахер Ф.	Етюди №1, 7 (88)
Доцауер Ю.	Етюд №233 (93) Етюди №8, 10, 11, 12,15 (88)
Лі С.	Етюд №232 (93) Етюд №24 (88)
Мерк І.	Етюд №231 (93)
Нельк А.	Етюд №280 (93)
Стогорський О.	Етюд №230 (93)

Фітценгаген В.	Етюд №33 (88)
Франком О.	Етюд №22 (88)

Твори великої форми

Бах Й. Х.	Концерт <i>до мінор</i> , I ч. (68)
Боні П.	Ларго і Алєгро (58)
Бреваль Ж.	Концерт № 2 <i>Ре мажор</i> (68)
Гольтерман Г.	Концерт №3 <i>сі мінор</i> , I ч. (68)
Капорале А.	Соната <i>ре мінор</i> (42)
Кореллі А.	Соната <i>Соль мажор</i> (74)
Марчелло Б.	Соната <i>ля мінор</i> (74)
Нельк А.	Концертино <i>Ре мажор</i> (48)
Стамиць К.	Концерт <i>До мажор</i> (73)

Твори українських композиторів

Дремлюга М.	Поема (12)
Жербін М.	Прелюд (14)
	Вокаліз (13)
	Танець (14)
Степовий Я.	Мазурка (21)
Стеценко К.	Вечірня пісня (23)
Таловиря В.	Рондо (20)
Шутенко Т.	Думка (22)

Твори зарубіжних композиторів

Айвазян А.	Концертний етюд (62)
Бах Й. С.	Аріозо (56)
Боккеріні Л.	Рондо (56)
Верачіні Ф.	Ларго (51)
Глінка М.	Граве і Алєгрето (38)
	Ноктюрн «Розлука» (38)

Гоенс Д.	Скерцо (46)
Гольтерман Г.	Тарантела (46)
	Капричіо (46)
Куперен Ф.	Пастораль (51)
Поппер Д.	Елегія (54)
	Танець ельфів (55)
Рахманінов С.	Вокаліз (32)
Сен-Санс К.	Алегро Апасіонато (59)
Форе Г.	Пробудження (57)
Чайковський П.	Ноктюрн (63)
	Осіння пісня (79)
Шостакович Д.	Романс (50)

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

СТРОК НАВЧАННЯ – 6 РОКІВ

0 КЛАС

Основні завдання предмета

Формування навичок гри на віолончелі:

ознайомлення з історією та будовою віолончелі, строем, правилами догляду за інструментом і смичком;
формування правильної посадки, постановки рук;
формування виконавських навичок без інструмента (підготовчі вправи);
формування первинних уявлень про звуковидобування: гра смичком (*arco*) і щипком пальця (*pizzicato*) на відкритих струнах;
формування ігрових рухів пальців лівої руки;
навички координації рухів обох рук;
поняття апплікатури;
початкові навички читання нот з листа (координація зору, слуху та рухів);
розвиток творчих здібностей з використанням сучасних методик за вибором викладача.

Ознайомлення з основами музичної грамоти:

нотний стан; графічне позначення звуків на нотному стані в басовому ключі (від «до» великої до «ре» першої октави) та розташування їх на інструменті; регістри (високий, низький, середній);
ознайомлення з тривалостями звуків і пауз;
поняття про такт, затакт, сильну і слабку доли;
поняття про метр, ритм, розмір;
уявлення про лад (мажор, мінор), тон і півтон;
знаки альтерації: дієз, бемоль, бекар;
темп: повільний, помірний, швидкий;
динамічні відтінки (контрастні): голосно, тихо. Їхнє позначення: *f*, *p*;
уявлення про образність музичного твору;

жанрові ознаки пісні, маршу, танцю (на рівні усвідомлення).

Орієнтовний річний план

Вправи. Гама в одну октаву.

3-4 етюди на різні види техніки.

8-10 різнохарактерних творів .

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Технічні вимоги

Вправи для постановки рук (94, 96).

Гама *Ре мажор*, *Соль мажор* в одну октаву.

Контрольні заходи

Відкритий академічний концерт /участь необов'язкова/ (березень)	Довільна програма
Підсумковий академічний концерт (травень)	Етюд, 2 різнохарактерні п'єси

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

1. *Мардеровський Л.* Етюд №12 (81)

Українська народна пісня (обр. Кирейка В.) «Чечіточка» (1, 28, 31)

Гоноболін О. Веселі гама (10)

2. *Кальянов С.* Етюд №50 (93)

Українська народна пісня (обр. Кирейка В.) «Летів горобейчик» (1, 28, 31)

Моцарт В. Алегрето (78)

Орієнтовний репертуар

Етюди

Бакланова Н.	Етюди №10, 17, 19 (78)
Кальянов С.	Етюд №50 (93)
Мардеровський Л.	Етюди №11-13 (78) Етюди №1-4, 11-13 (81)
Полянський Ю.	Етюди №5, 6 (78) Етюди №5, 6 (81)

Станко О.

Етюд №7 (78)

Обробки народних пісень і танців

Українські народні пісні

Кирейко В.

Чечіточка (1, 31)

Летів горобейчик (1, 28,31)

Ревуцький Л.

Диби-диби (1, 28, 31)

Степовий Я.

Дрібушечки (1,31)

Білоруська народна пісня

Полонський С.

Перепілонька (78)

Польська народна пісня

Антонова Л.

Два коти (33)

Російські народні пісні

Красєв М.

«Петушок» (31, 78)

Сапожников Р.

«Во саду ли, в огороде» (78)

Тілічєєва О.

«Ворон» (31)

Твори українських композиторів

Гоноболін О.

Вальс (10)

Веселі гами (10)

Наввипередки (10)

Полянський Ю.

Колискова (31)

Степовий Я.

Зайчик і лисичка(31)

Філіпенко А.

Курчата (31, 78)

Твори зарубіжних композиторів

Бакланова Н.

Пісенька (76)

Прелюдія (78)

Волчков І.

Дощик (78)

Захар'їна Т.

Полька(31)

Крокуй сміливо(31)

Кабалєвський Д.

Вальс (78)

Красєв М.

Баю-баю (78)

Моцарт В.

Алегрето (78)

Якубовська В.

Пастушок(31)

1 КЛАС

Основні завдання предмета

Формування навичок гри на віолончелі:

ознайомлення з історією та будовою віолончелі, строем, правилами догляду за інструментом і смичком;

ознайомлення з діапазоном віолончелі; початкове уявлення про регістри та їхні виразні можливості;

основи правильної постанови: посадка учня та установка інструмента, положення рук, організація раціональних ігрових рухів;

формування виконавських навичок без інструмента (підготовчі вправи);

формування первинних уявлень про основні способи звуковидобування: гра смичком (*арко*) і щипком пальця (*піццикато*) на відкритих струнах;

формування ігрових рухів пальців лівої руки;

навички координації рухів обох рук;

формування аплікатурних навичок;

вивчення I позиції у вузькому положенні пальців (I семестр) та в широкому положенні пальців (II семестр);

ознайомлення з необхідними рухами лівої руки при зміні позицій; можливе вивчення IV позиції (II семестр);

формування навичок ведення смичка, його розподілу; переходи зі струни на струну;

вивчення штрихів: *деташе* цілим смичком і його частинами, *легато* до 4-х звуків на смичок; комбінованих штрихів (поєднання *деташе* та *легато*) у повільному темпі; початок роботи над штрихом *мартле*;

розвиток музичного слуху; навички контролю за якістю звука, інтонації, ритму;

первинні уявлення про виразні можливості сили звуку; поняття про динамічну шкалу;
визначення характеру музики після прослуховування;
початкові навички читання нот з листа (координація зору, слуху та рухів);
ознайомлення з основами ансамблевого музикування: гра з супроводом фортепіано або іншого музичного інструмента;
розвиток музично-слухових уявлень, образного мислення;
розвиток творчих здібностей з використанням сучасних методик за вибором викладача.

Ознайомлення з основами музичної грамоти:

нотний стан; графічне позначення звуків на нотному стані в басовому ключі (від «до» великої октави до «соль» першої октави) та розташування їх на інструменті;
регістри (високий, низький, середній),
тривалості нот і пауз; знаки подовження тривалості (нота з крапкою, фермата);
знаки альтерації: дієз, бемоль, бекар;
поняття про сильну і слабку долі, такт, затакт;
поняття про метр, ритм, розмір;
уявлення про лад (мажор, мінор), тон і півтон, інтервали;
поняття про гаму, тональність, ступені, ключові знаки;
позначення аплікатури;
графічне та/або словесне позначення штрихів *detache* і *legato*;
позначки динаміки: *f*, *p*, *mf*, *mp*, *crescendo*, *diminuendo*;
уявлення про образність музичного твору;
побудова музичних творів (фраза, речення, вступ);
поняття про репризу, вольту, їхнє позначення;
жанрові ознаки пісні, маршу, танцю (на рівні усвідомлення);
музичні терміни: *arco*, *pizzicato*, *Andantino*, *Allegretto*, *Cantabile*, *accelerando*, *atempo*.

Орієнтовний річний план

Вправи та гами.

4-6 етюдів.

6-10 різнохарактерних п'єс.

Використання різноманітних творчих форм музикування

Технічні вимоги

Вправи для постановки рук (94, 96).

Мажорні та мінорні гами до 2-х знаків при ключі в 1-2 октави в межах I позиції штрихами *деташе*, *легато* до 4-х звуків на смичок. Арпеджіо тонічного тризвуку.

Контрольні заходи

Прослуховування <i>або</i>	2 різнохарактерні твори
Академічний концерт (<i>грудень</i>)	
Відкритий академічний концерт (<i>березень</i>)	Довільна програма, але не менше, ніж 2-3 різнохарактерні твори.
Підсумковий академічний концерт (<i>травень</i>)	Етюд, 2 різнохарактерні твори

Орієнтовна програма підсумкового академічного концерту

1. Волчков І. Етюд №50 (78)

Українська народна пісня (обр. Метлова М.) «Ой джигуне, джигуне (1, 31)

Волчков І. Токата (78)

2. Лі С. Етюд №83 (93)

Полянський Ю. Сніжинка (31)

Бетховен Л. Прекрасна квітка (1,31)

Орієнтовний репертуар

Етюди

Волчков І.	Етюди №31, 50, 53 (78)
Кальянов С.	Етюди №50, 80 (93)
Куммер Ф.	Етюд №79 (93)

Лі С.	Етюд №83, 94, 100, 104 (93)
Мардеровський Л.	Етюд №22 (78)
	Етюд №77-77, 88-92, 103, 157 (93)
Ромберг Б.	Етюд №102 (93)
Сапожников Р.	Етюд №1-12 (97)
	Етюд №78, 110, 136 (93)

Обробки народних пісень і танців

Українські народні пісні

Волчков І.	Коляда (78)
Красєв М.	Веселі гуси (31)
Метлов М.	Ой джигуне, джигуне (1, 31)
Ревуцький Л.	Я коза злюща (31)
Сапожников Р.	Ой, лопнув обруч (76)
	Українська народна пісня (76)

Білоруські народні пісні

Волчков І.	Колискова (78)
Клумов А.	Білоруська народна пісня (31)

Німецька народна пісня

Сапожников Р.	Пряди, донька (76)
---------------	--------------------

Російські народні пісні

Сапожников Р.	«Во саду ли, в огороде» (76)
	«Там за речкой, там за перевалом» (31)

Угорська народна пісня

Бродський Ф.	Жабка (78)
--------------	------------

Твори українських композиторів

Гоноболін О.	Вальс (10)
	Веселі гами (10)
	Гарний настрій (10)
	Наввипередки (10)

Ляшенко Г.	Сонячна пісенька (10)
Полянський Ю.	Ведмідь (2)
	Гуси-лебеді летять (31)
	Дід Мороз несе мішок (1, 28, 31)
	Сніжинка (31)
	У нас сьогодні дощ (1, 31, 6)
Філіпенко А.	Курчата (1, 31)
	По малину в сад підемо (31)
Щуровський Ю.	Повільний вальс (31)
	Лірична (31)

Твори зарубіжних композиторів

Александров Ан.	Наша пісенька проста (78)
Бакланова Н.	Пісенька (76)
Барток Б.	Дитяча п'єса (2)
Бекман Л.	Ялинка (1, 78)
Бетховен Л.	Прекрасна квітка (1, 31)
	Бабак (1, 31)
Блок В.	Казка (78)
Брамс Й.	Петрушка (64)
Волчков І.	Токата (78)
Гайдн Й.	Тема з симфонії (76)
	Уривок з симфонії № 6 (78)
Гречанінов О.	Ранкова прогулянка (78)
Діабеллі А.	Анданте (78)
Кабалевський Д.	Маленька полька (31)
	Наш край (64)
	Розповідь героя (2)
Калінніков В.	Журавель (31, 76)
	Тінь-тінь (31)

Кюї Ц.	Весняна пісенька (76)
Люллі Ж.	Пісенька (60, 76, 78)
Мельников А.	Гармошка (76)
Метлов М.	Веснянка (78)
Моцарт В.	Алегрето (31, 60, 78)
Перселл Г	Ригодон (3)
Старокадомський М.	Повітряна пісня (31)
Шуберт Ф.	Екосез (78)
	Колискова (60)
Ярдан'ї П.	Модерато (78)

2КЛАС

Основні завдання предмета

Удосконалення навичок гри на віолончелі.

коригування посадки за інструментом, постановки рук;
розвиток музичного слуху, підвищення вимог до якості звука, інтонації;
підпорядкованість рухів рук слуховому контролю учня;
розвиток відчуття ритмічної пульсації;
розвиток координації рухів (взаємодія рук); формування навички гри лівою рукою без зорового контролю;
поняття про штрихи як засіб музичної виразності; вивчення штрихів *деташе* цілим смичком і його частинами, *легато* до 8-ми звуків на смичок, комбінованих штрихів (поєднання *деташе* та *легато*) у повільному та помірному темпах, *мартле*, підготовчі вправи до штриха *стакато*;
початок вивчення несиметричних штрихів, динамічного виділення окремих звуків (акцент);
ознайомлення з особливостями виконання ритмічного рисунка: групування тривалостей (♩♩, ♪♪♪, ♪♪, ♪♪ тощо), пунктирного ритму, тріолей;
розвиток навиків широкого розташування пальців на грифі;
розвиток рухливості пальців лівої руки;

ознайомлення з хроматичними послідовностями;
поняття позиційності; початок вивчення напівпозиції, I-IV позицій, формування навичок зміни позицій;
вивчення натуральних флажолетів;
ознайомлення з прийомом *вібрато*;
поняття про динамічну шкалу (*pp-p-mp-mf-f-ff*), виразні можливості сили звука (*crescendo, diminuendo*);
ознайомлення з мелізмами;
розвиток музичної пам'яті;
виховання відчуття ансамблевого виконавства: гра із супроводом фортепіано або іншого музичного інструмента;
розвиток початкових навичок читання нот з листа;
подальший розвиток творчих здібностей учня з використанням сучасних методик за вибором викладача.

Музично-теоретичні знання:

поняття ритмічної пульсації, постійного та змінного темпу;
розширення понять про лад, тональність, інтервали: паралельні тональності з одним-двома ключовими знаками; мінор (натуральний, гармонічний);
поняття про стійкі та нестійкі ступені, консонанс, дисонанс;
поняття про акорд, мажорний та мінорний тризвуки як тонічні тризвуки ладу, обернення тонічного тризвуку;
поняття про пунктирний ритм; особливі види поділу тривалостей: тріоль;
ознайомлення з синкопою;
первинні уявлення про побудову музичних творів: мотив, речення, фраза, період повторної будови;
поняття музичної форми: двочастинна, проста тричастинна;
усвідомлення понять реприза, вольта;
види тематичного розвитку: повтор, варіювання, секвенція;
позначки динаміки: *f, p, mf, mp, pp, ff, crescendo, diminuendo*;

графічне та/або словесне позначення штрихів *деташе, легато, мартле, стакато*;

музичні терміни: *vibrato, Andantino, Allegretto, accelerando, ritenuto, Adagio, Vivo, espressivo, Da capo al Fine, poco a poco, meno mosso, più mosso, Tempo I.*

Орієнтовний річний план

Вправи та гами.

4-6 етюдів на різні види техніки.

6-10 різнохарактерних творів (у тому числі можуть бути твори великої форми та ансамблі).

Декілька п'єс для читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Технічні вимоги

Мажорні та мінорні гами в 1-2 октави з використанням I-IV позицій штрихом *легато* до 8-ми звуків на смичок; арпеджію тризвуків – до 3-х звуків на смичок.

Штрихи *деташе, мартле*, комбіновані штрихи.

Контрольні заходи

Академічний концерт (<i>листопад</i>)	2 різнохарактерні твори
Технічний залік (<i>грудень</i>)	Гами та вправи відповідно до технічних вимог, 1-2 етюди
Відкритий академічний концерт (<i>березень</i>)	Довільна програма, але не менше, ніж 2-3 різнохарактерні твори
Підсумковий академічний концерт (<i>травень</i>)	2 різнохарактерні твори та етюд

Орієнтовні програми підсумкового академічного концерту

1. Лі С. Етюд № 54 (78)

Українська народна пісня (обр. Кирейка В.) «Пливе човен» (2)

Бетховен Л. Контрданс (2)

2. Куммер Ф. Етюд №40 (78)

Щуровський Ю. Сонатина (2)

Орієнтовний репертуар

Етюди

Брож Б.	Етюди №5, 6 (2)
Доцауер Ф.	Етюд №93 (93)
Кулікова В.	Етюди №12, 19, 21 (2)
Куммер Ф.	Етюд №40 (78)
Лі С.	Етюди № 54,60, (78) Етюди №111, 112, 119 (93)
Мардеровський Л.	Етюди №105, 109, 108, 118, 151 (93)
Полянський Ю.	Етюди №8, 14, 16, 23 (2)
Сапожников Р.	Етюди №3, 13,15 (2) Етюди №13, 15-17, 19, 20, 24, 29 (97)

Твори великої форми

Беркович І.	Сонатина (6)
Вівальді А.	Концерт <i>До мажор</i> (67)
Волчков І.	Варіації на тему української народної пісні «Ой за гаєм, гаєм» (2)
Щуровський Ю.	Сонатина (2)

Обробки народних пісень і танців

Українські народні пісні

Кирейко В.	Пливе човен (2)
Леонтович М.	Ой з-за гори кам'яної (27)
Людкевич С.	Прилітай, прилітай (2)
Пшеничка П.	Веснянка (27) На широкім Дунаю (27) Ой ходила дівчина бережком (19) Ой на горі та женці жнуть (27)

Музика народів світу

Айвазян А.	Вірменська народна пісня (60, 78)
------------	-----------------------------------

Сапожников Р.	Вірменський народний танець (60)
Сладек Ф.	Чеська народна пісня (64)
	Чеська народна пісня
	«Багатий жених» (76)

Твори українських композиторів

Гоноболін О.	Осіньна пора (10)
Іщенко Ю.	Вальс (2)
Кирейко В.	Вальс (2)
Полянський Ю.	Вальс (2)
	Марш (2)
	Пісня (2)
Щуровський Ю.	Російський танок (2)

Твори зарубіжних композиторів

Александров Ан.	Осінь (78)
Базелер П.	Колискова (78)
Бакланова Н.	Мазурка (2)
	Романс (76)
Бах В. Ф.	Арія (78)
Бах Й. С.	Пісня (2, 60)
Бетховен Л.	Контрданс (2)
	Народний танець (78)
	Пісня (2)
Гретрі А.	Пісенька (78)
Кларк Дж.	Менует (2)
Крейн М.	Зозуля (78)
Мілан Д.	Павана (2)
Моцарт В.	Німецький танець (2)

Перселл Г.	Ригодон (3)
Раухвергер М.	Марш (76)
Чайковський П.	Старовинна французька пісенька (60)
Шлемюллер Г.	Марш (76)
Шуберт Ф.	Менует (60)
Шуман Р.	Веселий селянин (2, 60)

3 КЛАС

Основні завдання предмета

Удосконалення навичок гри на віолончелі:

накопичення і вдосконалення ігрових рухів, розвиток слухового контролю та слухо-моторної координації;

продовження роботи над якістю звучання: звуковидобуванням і звуковеденням, артикуляцією, інтонацією;

розвиток штрихової техніки: штрихи *деташе*, *легато* до 8-ми звуків на смичок; комбіновані та асиметричні штрихи; вивчення штрихів *мартле*, *стакато*; підготовчі вправи до вивчення штрихів *спікато* і *сотійє*;

гра пунктирного ритму; гра тріолями, різними ритмічними групуваннями з використанням різних частин смичка;

розвиток рухливості пальців лівої руки та збільшення темпу виконання технічних завдань;

вивчення хроматичних послідовностей;

розвиток позиційної техніки: гра в I-IV позиціях, формування навичок зміни позицій;

формування навичок виконання інтервалів, акордів з використанням відкритих струн;

формування навичок виконання натуральних флажолетів;

удосконалення навичок виконання прийому *вібрато*;

формування навичок виконання мелізмів: форшлагів, мордентів;

робота над динамікою як засобом музичної виразності;
формування уявлень про агогіку, *rubato*;
розвиток музичної пам'яті;
формування почуття довжини фрази, розуміння смислових наголосів;
виховання виконавської волі;
читання з листа музичного матеріалу попередніх класів; навички самостійного розбору нескладного матеріалу;
розвиток навичок колективного музикування;
подальший розвиток творчих здібностей учня.

Музично-теоретичні знання:

поняття про кварто-квінтове коло тональностей;
паралельні та однойменні тональності до 3-х ключових знаків;
три види мінорного ладу (натуральний, гармонічний, мелодичний);
уявлення про головні ступені ладу та головні тризвуки; будова мажорного та мінорного тризвуків;
прості інтервали;
складні розміри;
поняття про постійний та змінний темпи як засоби художньої виразності;
особливі непарні види поділу тривалостей нот: тріолі, квінтолі;
ознайомлення з кадансом;
музичні форми: куплетна, двочастинна, складна тричастинна;
уявлення про твори (твір) великої форми: концерт, сонату, рондо, варіації;
поняття про засоби музичної виразності;
графічне та/або словесне позначення штрихів *деташе, легато, маргле, стакато, сотійє, спікато*;
музичні терміни: *Adagio, Vivo, espressivo, Da capo al Fine, poco a poco, meno mosso, piu mosso, Tempo I, Largo, Vivace, Sostenuto, subito, tutti, solo, tenuto, segno, Coda*.

Орієнтовний річний план

Вправи та гами.

4-6 етюдів на різні види техніки.

6-8 різнохарактерних п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1-2 твори великої форми.

Декілька нескладних творів для читання з листа та самостійного вивчення.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Технічні вимоги

Мажорні і мінорні гами в 2 октави з використанням напівпозиції, I-V позицій штрихом *legato* до 8-ми звуків на смичок; арпеджіо тризвуків до 6-ти звуків на смичок. Штрихи *detache*, *martele*, *staccato*, комбіновані та асиметричні штрихи.

Контрольні заходи

Академічний концерт (<i>листопад</i>)	2 різнохарактерні твори
Технічний залік (<i>грудень</i>)	Гама та вправи відповідно до технічних вимог, 1-2 етюди
Відкритий академічний концерт (<i>березень</i>)	Довільна програма, але не менше, ніж 2-3 різнохарактерні твори
Підсумковий академічний концерт (<i>травень</i>)	2 різнохарактерні твори та етюд <i>або</i> твір великої форми та етюд

Орієнтовна програма підсумкового академічного концерту

1. Вілкомірський К. Етюд №115 (93)
Українська народна пісня (обр. Леонтовича М.) «Ой пряду» (6)
Гречанінов О. Веселун (60)
2. Мардеровський Л. Етюд №153 (93)
Ромберг Б. Соната мі мінор, I ч. (66)

Орієнтовний репертуар

Етюди

Вілкомірський К.	Етюд №115 (93)
------------------	----------------

Грюцмахер Ф.	Етюд №239 (93)
Давидов К.	Етюд № 56 (78)
Доцауер Ф.	Етюд у формі варіацій №122 (93)
Комаровський О.	Етюд №196 (93)
Куммер Ф.	Етюд №221 (93)
Лі С.	Етюд № 62, 94 (78)
	Етюди №121, 135, 139, 144, 238 (93)
Мардеровський Л.	Етюди №132, 137, 153, 155 (93)
Сапожников Р.	Етюди №42, 43 (97)

Твори великої форми

Йордан І.	Варіації (50)
Моцарт В.	Соната <i>Ре мажор</i> , I-II ч.ч. (3)
Ромберг Б.	Соната <i>Сі-бемоль мажор</i> , I-II ч.ч. (74)
	Соната <i>мі мінор</i> , I ч., III ч. (66)
Сорокін К.	Варіації на угорську тему (66)

Обробки народних пісень і танців

Українські народні пісні

Коломієць А.	Женчичок (6)
Леонтович М.	Ой пряду (6)
Людкевич С.	Гагілка (3)
Пшеничка П.	Був собі журавель (19)
	Веснянка (27)
	Гей орле, орле (19)
	Коломийка(27)
	Ой на горі жито(27)
	Щедрик (19)
Сімович Р.	Гей, сходило сонце ясне (6)
Стеценко К.	Колискова (6)

Музика народів світу

Аракішвілі Д.	Грузинська лезгинка (66)
	Грузинська пісня «Чонгурі» (60)
Гаджибеков У.	Азербайджанська народна пісня (60)
Мальтер Л.	Румунська народна пісня (66)
Сапожников Р.	Козача пісня (75)

Твори українських композиторів

Глієр Р.	Ескіз (60)
Кирейко В.	Анданте (3)
	Андантино (3)
	П'єса (3)
Косенко В.	Пастораль (60)
	Скерцино (60)
Сокальський В.	Пісенька (60)
Щуровський Ю.	Вальс (3)
	Прелюд (6)
	Романс (3)

Твори зарубіжних композиторів

Аренський А.	Колискова (75)
Бабаджанян А.	Танець (66)
Бакланова Н.	Алегрето (60)
	Тарантела (2)
Бах Й. С.	Буре (3)
	Менует (60)
Бетховен Л.	Екосез (60)
	Контрданс (60)
Брамс Й.	Чубарка(64)
Векерлен Ж.	Пісня (75)
Глінка М.	Іспанська пісня (60)

Гречанинов О.	Полька (60)
Гріг Е.	Веселун (60)
Євлахов О.	Листок з альбому (60)
Кабалевський Д.	Романс (75)
Караєв К.	Вальс (75)
Комаровський О.	Задумливість (66)
Мартіні Дж.	Наввипередки (60)
Моцарт Л.	Гавот (78)
Прокоф'єв С.	Волинка (66)
Раков М.	Ходить місяць над луками. (78)
	Баркарола (78)
	Йдемо в похід (78)
Рамо Ж.	Ригодон (3)
	Сільський танець (3)
Римський-Корсаков М.	Мазурка (60)
Сперонтес	Танець (75)
Чайковський П.	Шарманщик співає (78)
Шлемюллер Г.	Безперервний рух (75)
Шостакович Д.	Шарманка (3)
Шуман Р.	Новелета (76)

4 КЛАС

Основні завдання предмета

Удосконалення навичок гри на віолончелі:

розвиток музично-образного мислення і виконавських навичок, посилення вимог до якості звуку і виразності виконання;
 навички настроювання інструмента;
 формування навичок гри у теноровому і скрипковому ключах;
 розвиток слухо-моторної координації: випереджувальна функція музичного слуху;

подальша робота над інтонацією (інтонуванням), культурою звуковидобування та звуковедення;

розвиток штрихової техніки: штрихи *деташе*, *легато*, *мартле*, *стакато*, *спікато*, *сотійє*; комбіновані та асиметричні штрихи;

розвиток рухливості виконавського апарату: вивчення технічного матеріалу у помірному та швидкому темпах;

вивчення нескладних хроматичних послідовностей;

закріплення навичок гри в I-IV позиціях, ознайомлення з високими позиціями (V, VI, VII); вивчення різних видів змін позицій;

вивчення гармонічних інтервалів, акордів з використанням I-IV позицій;

вивчення натуральних флажолетів;

вдосконалення навичок виконання прийому *вібрато*;

формування навичок виконання мелізмів: форшлагів, мордентів, трелі;

розширення діапазону сили звука;

формування уявлень про агогіку;

поняття музичної форми твору; формування почуття довжини фрази, розуміння смислових наголосів, відчуття кульмінації;

постійний розвиток музичної пам'яті;

читання з листа нескладних творів;

формування навичок самостійної роботи над новим матеріалом;

виховання сценічної витримки;

розвиток навичок колективного музикування;

подальший розвиток творчих здібностей учня.

Музично-теоретичні знання:

графічне позначення звуків на нотному стані в теноровому і скрипковому ключах та розташування їх на інструменті;

подальше ознайомлення з тональностями кварто-квінтового кола;

буквене позначення звуків і тональностей;

уявлення про модуляцію та відхилення;

головні тризвуки в тональностях та їхні обернення;

поняття про септакорд;
поглиблення знань про будову музичних творів: мотив, речення, період, каданс;
музична форма: тричастинна (проста та складна); рондо;
поняття про твори (твір) великої форми: сонатна форма, варіаційна форма, концерт;
елементарний аналіз музичного твору: жанр, форма, засоби музичної виразності (артикуляція, динаміка, темп, агогіка);
уявлення про особливості музичної мови різних епох, стилів, жанрів;
музичні терміни: *Largo, Vivace, Sostenuto, subito, tutti, solo, tenuto, segno, Coda, Cantabile, Lento, Presto, Maestoso, dolce, morendo, assai, non troppo, sempre.*

Орієнтовний річний план

Вправи та гами.

4-6 етюдів на різні види техніки.

6-8 різнохарактерних п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1-2 твори великої форми.

Декілька п'єс для читання з листа та самостійного вивчення.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Технічні вимоги

Мажорні та мінорні гами і арпеджіо в 2-3 октави з використанням різних варіантів аплікатури у I-VII позиціях штрихом *legato* до 16-ти звуків на смичок, арпеджіо тризвуків до 6-ти звуків на смичок. Штрихи *дешапе, маргле, стакато, спікато, сотійє*, комбіновані та асиметричні штрихи.

Контрольні заходи

Академічний концерт (<i>листопад</i>)	2 різнохарактерні твори
Технічний залік (<i>грудень</i>)	Гами та вправи відповідно до технічних вимог, 1-2 етюди
Відкритий академічний концерт (<i>березень</i>)	Довільна програма, але не менше, ніж 2-3 різнохарактерні твори
Підсумковий академічний концерт	2 різнохарактерні твори та етюд <i>або</i>

(травень)

твір великої форми та етюд

Орієнтовна програма підсумкового академічного концерту

1. Дюпор Ж. Етюд №66 (86)

 Стеценко К. Вечірня пісня (23)

 Букінік М. Гумореска (70)

2. Мардеровський Л. Етюд №246 (93)

 Гольтерман Г. Концерт №4 Соль мажор, I ч. (67)

Орієнтовний репертуар

Етюди

Доцауер Ю.	Етюд №188 (93)
	Етюд №69 (86)
Дюпор Ж.	Етюд №66 (86)
Живцов А.	Етюд №8 (85)
Куммер Ф.	Етюди №149, 263 (93)
Лі С.	Етюд №70 (86)
	Етюди №140,180 (93)
Мардеровський Л.	Етюди №246, 259 (93)
Поппер А.	Етюд №143 (93)
Ромберг Б.	Етюд №260 (93)
Станко О.	Етюд №3 (85)
Шредер К.	Етюд №133 (93)

Твори великої форми

Беркович І.	Сонатина (6)
Бреваль Ж.	Соната До мажор, I ч. (71)
Гольтерман Г.	Концерт №4 Соль мажор, I ч. (67)
Лі С.	Сонатина №2 До мажор (43)
Марчелло Б.	Соната мі мінор (61)
Фітценгаген В.	Варіації (61)
Шугар Р.	Тема з варіаціями (67)
Щуровський Ю.	Варіації (4)

Ескізи (3)

Обробки народних пісень і танців

Українські народні пісні

Кирейко В.	Сонце низенько, вечір близенько (19)
Леонтович М.	Козака несуть (27)
Лятошинський Б.	Ой на горі, на горі (19)
Пшеничка П.	Ой на горі та жінці жнуть (27)
Ревуцький Л.	Стоїть в лісі калина (3)
Сімович Р.	Казав мені батько (27)
Стеценко К.	Вечірня пісня (23)

Музика народів світу

Аракішвілі Д.	Азербайджанський танець (66)
Полянський Ю.	Польська народна пісня (4)
	Угорська народна пісня (4)
Сапожников Р.	Польська народна пісня (60)

Твори українських композиторів

Гоноболін О.	Замкнене коло (11)
Дремлюга М.	Лірична пісня (26)
Кирейко В.	Елегія /пам'яті М.В. Лисенка/ (19)
	Рондо (27)
Колодуб Л.	Мелодія (27)
	Танок (19)
Косенко В.	Балетна сценка (4)
Ляшенко Г.	Арія (3)
Полянський Ю.	Мелодія (4)
Щуровський Ю.	Гопак (5)

Твори зарубіжних композиторів

Бах Й.С.	Гавот (5)
	Пісня (64)

Букінік М.	Гумореска (70)
Власов В.	Танець (60)
Гайдн Й.	Анданте (5)
Глінка М.	Андалузський танець (38)
	Жайворонок (75)
Глюк К.	Анданте /з опери «Орфей»/(69)
Гольтерман Г.	В негоду (39)
Кабалевський Д.	Клоуни (69)
	Рондо-танець (4)
Маттезон І.	Арія (59)
Мендельсон Ф.	Ноктюрн (69)
Моцарт В.	Анданте граціозо (69)
Перголезі Дж.	Арія (77)
Хачатурян А.	Андантино (60)
Чайковський П.	Колискова в бурю (75)
	Неаполітанська пісенька (79)
Шлемюллер Г.	Скерцино (45)
Шуман Р.	Дід Мороз (4)
	Перша втрата (80)

5 КЛАС

Основні завдання предмета

Удосконалення навичок гри на віолончелі:

поглиблення всіх сформованих на попередніх етапах навчання понять і вдосконалення практичних навичок;
 підвищення рівня вимогливості до виразного виконання музичних творів: до культури звуковидобування, звуковедення, інтонування;
 удосконалення слухо-моторної координації;
 набуття учнем навичок самостійної роботи над інструктивним та художнім матеріалом;

напрацювання автоматичних рухів як необхідної умови художньої виконавської творчості;

робота над штрихами: *деташе*, *легато* до 16-ти звуків на смичок, *мартле*, *стакато*, *спікато*, *сотійє*; комбіновані штрихи; різноманітні чергування штрихів;

розвиток техніки лівої руки: робота над рухливістю пальців, виконання творів у більш швидкому темпі; аплікатурна дисципліна;

вивчення хроматичних гам;

подальше вивчення позицій та різних видів їх з'єднання; удосконалення прийомів гри у позиціях ставки; розширення робочого діапазону інструмента;

вивчення гармонічних інтервалів (терцій, секст) до VII позиції, підготовчі вправи до вивчення октав;

подальша робота над прийомом *вібрато* як засобом художньої виразності;

формування навичок виконання мелізмів: форшлагів, різних видів мордентів, короткої та довгої трелі, групето;

вивчення особливих видів ритмічного поділу – непарних ритмічних групувань: тріолей, квінтолей, септолей тощо;

розширення діапазону сили звука;

уявлення про колористичні можливості інструмента;

постійний розвиток музичної пам'яті;

навички аналізу музичної форми і структури твору, визначення засобів художньої виразності;

розширення музичного кругозору: ознайомлення з сучасним репертуаром, різними за складом (тембром) ансамблями, сучасними засобами музичної виразності;

удосконалення навичок читання нот з листа;

набуття навички самостійного вивчення музичного твору;

розвиток навичок колективного музикування;

розвиток уміння психологічно підготуватися до публічного виступу, виховання сценічної витримки;

подальший розвиток творчих здібностей учня;
професійне орієнтування та підготовка до вступу у вищі мистецькі навчальні заклади найбільш перспективних у професійному відношенні учнів.

Музично-теоретичні знання:

подальше ознайомлення з тональностями кварто-квінтового кола;
гармонічний мажор; лади народної музики;
хроматичні гами;
характерні інтервали та їх розв'язання;
зменшений тризвук, доміантовий септакорд з оберненнями; малий та зменшений септакорди;
складні види синкопи: внутрішньотактова, міжтактова, внутрішньодольова;
види фактури: акордова, гомофонно-гармонічна, поліфонічна;
мелодична та гармонічна фігурації;
уявлення про вплив епохи на музичний стиль;
знайомство з сучасними напрямками музики;
музичні терміни: *Grave, Agitato, Prestissimo, ad libitum, rubato, animato, con brio.*

Орієнтовний річний план

Вправи та гами.

4-6 етюдів на різні види техніки.

4-6 різнохарактерних та різностильових п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1-2 твори великої форми.

Декілька п'єс для самостійного вивчення.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Технічні вимоги:

Мажорні та мінорні гами у 3 октави штрихом *legato* до 16-ти звуків на смичок, арпеджіо тризвуків з оберненнями до 9-ти звуків на смичок, арпеджіо септакордів до 8-ми звуків на смичок. Гама гармонічними інтервалами: терціями, секстами. Гама в позиції ставки. Хроматичні гами.

Штрихи *деташе, мартле, стакато, спікато, сотійє*, комбіновані та асиметричні штрихи.

Контрольні заходи

Академічний концерт (<i>листопад</i>)	2 різнохарактерні твори
Технічний залік (<i>грудень</i>)	Гами та вправи відповідно до технічних вимог, 1-2 етюди
Відкритий академічний концерт (<i>березень</i>)	Довільна програма, але не менше, ніж 2-3 різнохарактерні твори
Підсумковий академічний концерт (<i>травень</i>)	2 різнохарактерні твори та етюд або твір великої форми та етюд

Орієнтовна програма підсумкового академічного концерту

1. *Грюцмахер Ф.* Етюд №1 (85)
Гольтерман Г. Концерт №5 *ре мінор*, 1 ч. (41)
2. *Куммер Ф.* Етюд №3 (87)
Гоноболін О. Пісня вітру (9)
Айвазян А. Грузинський танець (77)

Орієнтовний репертуар

Етюди

Грюцмахер Ф.	Етюд №1 (85)
Доцауер Ю.	Етюди №6, 9,10, 23 (87)
Дюпор Ж.	Етюд №219 (93)
Кальянов С.	Етюд №26 (77)
Куммер Ф.	Етюд №3 (87)
Лі С.	Етюд №14 (87)
Мардеровський Л.	Етюди №249, 265, 266 (93)
Мерк І.	Хроматичний етюд №22 (70)
Мулерт Ф.	Етюд №17 (70)
Нельк А.	Етюд №5 (87) Етюд №6 (85)

Полянський Ю. Етюди №6, 3, 5, 8, 6 (84)

Етюд №7 (85)

Сапожников Р.

Етюд №25 (87)

Твори великої форми

Вівальді А.

Соната *мі мінор* (74)

Концерт *ля мінор* (77)

Гольтерман Г.

Концерт №5 *ре мінор*, I ч. (41)

Дюпор Ж.

Соната *Соль мажор*, I ч. (77)

Лі С.

Сонатина №1 (43)

Марчелло Б.

Соната *До мажор*, I-II ч. ч. (74)

Ромберг Б.

Соната *До мажор*, I ч. (74)

Твори українських композиторів

Глієр Р.

Листок з альбому (77)

Гоноболін О.

Пісня вітру (9)

Кирейко В.

Мелодія (22)

Коломієць А.

Ноктюрн (25)

Косенко В.

Гумореска (26)

Мазурка (24)

Лисенко М.

Без тебе, Олесю (20)

Пряха (5)

Елегія /пам'яті Т. Г. Шевченка/(5)

Сидоренко-Малюкова Т.

Романс (25)

Степовий Я.

Кантабіле (29)

Колискова (24)

Твори зарубіжних композиторів

Айвазян А.

Грузинський танець (77)

Бетховен Л.

Менует (5)

Боккеріні Л.

Менует (77)

Гольтерман Г.

Етюд-каприс (77)

Давидов К.	На полюванні (39)
Дворжак А.	Ноктюрн (40)
Дженкінсон А.	Романс без слів (49)
Кабалевський Д.	Мелодія (77)
Кюї Ц.	Танець (5)
Мендельсон Ф.	Полька (77)
Металліді Ж.	Кантабіле (36)
Моцарт В.	Східна мелодія (77)
Мусоргський М.	Весняна пісня (32)
Прокоф'єв С.	Анданте кантабіле (47)
Свиридов Г.	Німецький танець (77)
Сен-Санс К.	Сльоза (36)
Сквайр В. Г.	Тарантела (64)
Шуман Р.	Сумна пісенька (77)
	Лебідь (57)
	Тарантела (50)
	Мрії (57)

6 КЛАС

Основні завдання предмета

Удосконалення навичок гри на віолончелі:

закріплення та поглиблення всіх сформованих на попередніх етапах навчання понять і практичних навичок;

розвиток виконавської культури, виховання художнього смаку;

спритність, точність, швидкість рухів на фоні загального м'язового спокою;

навички користування комплексом ігрових рухів та теоретичними знаннями, набутими за попередні роки навчання, в процесі самостійного вивчення музичного твору;

вміння підпорядкувати набуті технічні навички власній інтерпретації музичного твору;

читання нот з листа з відтворенням усіх позначок у нотному тексті;
робота над різними видами техніки, поняття про віртуозність;
вивчення всього робочого діапазону інструмента;
використання колористичних можливостей інструмента;
ознайомлення зі спеціальними прийомами звуковидобування – *піццикато* лівою рукою, штучними флажолетами, грою під сурдину тощо;
удосконалення виконавських засобів музичної виразності – різноманітних прийомів звуковидобування, артикуляційних прийомів, штрихів, різнобарвного *вібрато* тощо;
розуміння динаміки як засобу музичної виразності; використання всієї динамічної шкали;
формування практичних навичок аналізу музичної форми, жанрових та стилістичних особливостей твору і створення власної інтерпретації;
розуміння залежності звучання інструмента від різних акустичних умов;
розвиток музичного кругозору учня шляхом читання з листа та вивчення творів різних жанрів, стилів;
творче музикування згідно з інтересами учня;
професійне орієнтування та підготовка до вступу у вищі мистецькі навчальні заклади найбільш перспективних у професійному відношенні учнів.

Музично-теоретичні знання:

поглиблення музично-теоретичних знань;
вивчення тональностей кварто-квінтового кола;
модуляція, відхилення в тональності першого ступеня спорідненості;
поняття про енгармонічну заміну звуків;
інтервали більше октави;
збільшений тризвук; малий та зменшений септакорди;
види музичних розмірів: прості, складні, мішані, змінні;
знання музичної термінології;
вміння орієнтуватися у різних стилях, жанрах, музичних формах;

аналіз музичних творів: стиль, жанр, форма, структура, тональний план, засоби музичної виразності.

Орієнтовний річний план

Вправи та гами.

4-6 етюдів на різні види техніки.

4-6 різнохарактерних та різностильових п'єс (у тому числі можуть бути ансамблі).

1-2 твори великої форми.

Декілька п'єс для самостійного вивчення та читання з листа.

Використання різноманітних творчих форм музикування.

Технічні вимоги:

Мажорні та мінорні гами у 3-4 октави штрихом *легато* до 16-ти звуків на смичок, арпеджіо тризвуків з оберненнями до 9-ти звуків на смичок, арпеджіо септакордів до 8-ти звуків. Гама гармонічними інтервалами: секстами, терціями, октавами. Гама в позиції ставки. Хроматичні гама. Штрихи *деташе, мартле, стакато, спікато, сотійє*, комбіновані й асиметричні штрихи.

Контрольні заходи

Прослуховування (<i>грудень</i>)	Етюд та 2 різнохарактерні п'єси <i>або</i> твір великої форми та етюд.
Прослуховування (<i>квітень</i>)	Етюд, твір великої форми, 2 різнохарактерні п'єси.
Випускний іспит (<i>травень</i>)	Програма другого прослуховування.

Орієнтовна програма випускного іспиту

1. *Кумер Ф.* Етюд №28 (87)
Бах Й. Х. Концерт до мінор, I ч. (68)
Жербін М. Прелюд (14)
Гольтерман Г. Тарантела (46)

2. *Лі С.* Етюд №5 (88)

Лейє Ж.Б. Сонатасоль мінор (74)

Лисенко М. Елегія (21)

Арутюнян А. Експромт (35)

Орієнтовний репертуар

Етюди

Грюцмахер Ф.	Етюди №24 (77)
	Етюди №1, 7, 28 (88)
Доцауер Ю.	Етюди №6, 8, 9, 10, 11, 12,15 (88)
Куммер Ф.	Етюд №28 (87)
Лі С.	Етюди №226, 250 (93)
	Етюди №5, 18, 24, 27 (88)
Мардеровський Л.	Етюд №43 (87)
Мерк І.	Етюд №231 (93)
Нельк А.	Етюд №280 (93)
Ромберг Б.	Етюд №20 (87)
Стогорський О.	Етюд №230 (93)
Фітценгаген В.	Етюд №33 (88)
Франком О.	Етюд №22 (88)

Твори великої форми

Бах Й. Х.	Концерт <i>до мінор</i> , I ч. (68)
Боні П.	Ларго і Алєгро (58)
Бреваль Ж.	Концерт №2 <i>Ре мажор</i> (68)
Гольтерман Г.	Концерт №3 <i>сі мінор</i> , I ч. (68)
Кореллі А.	Соната <i>ре мінор</i> (72)
	Соната <i>Соль мажор</i> (74)
Лейє Ж.Б.	Соната <i>соль мінор</i> (74)
Лі С.	Сонатина №2 (43)
Марчелло Б.	Соната <i>ля мінор</i> (74)

Саммартіні Дж. Соната *Соль мажор* (74)
Стамиць К. Концерт *До мажор* (73)

Твори українських композиторів

Гоноболін О. Вечірній бриз (9)
Жербін М. Прелюд (14)
Вокаліз (13)
Танець (14)
Лисенко М. Прелюдія (Хлопче – молодче) (21)
Елегія (21)
Ревуцький Л. Прелюд (30)
Степовий Я. Мазурка (21)
Танець (22)
Стеценко К. Вечірня пісня (23)
Пісня без слів (26)

Твори зарубіжних композиторів

Айвазян А. Концертний етюд (62)
Арутюнян А. Експромт (35)
Бах Й. С. Аріозо (56)
Верачіні Ф. Ларго (51)
Глінка М. Ноктюрн «Розлука» (38)
Гольтерман Г. Капричіо (46)
Тарантела (46)
Дімітреску К. Селянський танець (34)
Іордан І. Скерцо (59)
Куперен Ф. Пастораль (51)
Мендельсон Ф. Пісня без слів (51)
Поппер Д. Танець ельфів (55)
Рахманінов С. Вокаліз (32)
Рубінштейн А. Мелодія (63)

Сен-Санс К.

Форе Г.

Чайковський П.

Шостакович Д.

Алегро Апасіонато (59)

Пробудження (57)

Ноктюрн (63)

Романс (50)

БІБЛІОГРАФІЯ

Перелік рекомендованих репертуарних збірників

1. Віолончель. 1 клас. Учбовий репертуар ДМШ. / Ред.-упорядн. Полянський Ю., Романчук І. – К.: Музична Україна, 1985.
2. Віолончель. 2 клас. Учбовий репертуар ДМШ. / Ред.-упорядн. Полянський Ю., Романчук І. – К.: Музична Україна, 1985.
3. Віолончель. 3 клас. Учбовий репертуар ДМШ. / Ред.-упорядн. Полянський Ю., Романчук І. – К.: Музична Україна, 1986.
4. Віолончель. 4 клас. Учбовий репертуар ДМШ. / Ред.-упорядн. Полянський Ю., Романчук І. – К.: Музична Україна, 1988.
5. Віолончель. 5 клас. Перша частина. Учбовий репертуар ДМШ. / Ред.-упорядн. Полянський Ю., Романчук І. – К.: Музична Україна, 1989.
6. Віолончель. Учбовий репертуар. 1 та 2 класи ДМШ. Випуск 1./ Укл. Полянський Ю., Червов В. – К.: Музична Україна, 1968.
7. Віолончель. Учбовий репертуар. 3 та 4 класи ДМШ. Випуск 2. / Укл. Полянський Ю., Червов В. – К.: Музична Україна, 1968.
8. Гоноболин А. Виолончель в ДМШ. 39 легчайших пьес Pizz. и Arco. Подготовительные классы.– GonobolinArt, 2015.
9. Гоноболин А. Виолончель в ДМШ. Песнь ветра. Старшие классы. – GonobolinArt, 2014.
10. Гоноболин А. Виолончель в ДМШ. Пьески для детишек. – GonobolinArt, 2015.
11. Гоноболин А. Виолончель в ДМШ. Пьесы (средние классы). – GonobolinArt, 2015.
12. Дремлюга М. Поема.–К.: Мистецтво, 1964.
13. Жербін М. Вокаліз. Для віолончелі і фортепіано. – К.: Мистецтво, 1955.
14. Жербін М. Дві п'єси для віолончелі і фортепіано. – К.: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1959.
15. Жербін М. Три п'єси для віолончелі і фортепіано. – К.: Мистецтво, 1964.

16. Козицький П. Колискова. – К.: Мистецтво, 1951.
17. Косенко В. Чотири п'єси для дітей. / Транскрипція для віолончелі і фортепіано Пеккера Г. – К.: Мистецтво, 1952.
18. Лятошинський Б. Мелодія на українськународну тему для віолончелі і фортепіано. – К.: Музфонд, УРСР, 1947.
19. Педагогічний репертуар для віолончелі ДМШ. Випуск 2. – К.: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1960.
20. Педагогічний репертуар для віолончелі ДМШ. Випуск 3. – К.: Мистецтво, 1964.
21. Педагогічний репертуар для віолончелі ДМШ. Випуск 4.– К.: Мистецтво, 1964.
22. Педагогічний репертуар для віолончелі ДМШ. Випуск 5.– К.: Мистецтво, 1964.
23. Педагогічний репертуар для віолончелі ДМШ. Випуск 6. – К.: Мистецтво, 1964.
24. Педагогічний репертуар для віолончелі. ДМШ, V–VII класи. Випуск 4. / Укл. Кирейко В., Червов В. – К.: Музична Україна, 1965.
25. Педагогічний репертуар для віолончелі. ДМШ. Випуск 1. – К.: Мистецтво, 1966.
26. Педагогічний репертуар для віолончелі. ДМШ. Випуск 2. – К.: Мистецтво, 1964.
27. Педагогічний репертуар для віолончелі. ДМШ. Випуск I. – К.: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1960.
28. Перші мелодії для віолончелі. 1 клас ДМШ. / Упор. Полянський Ю. – К.: Мистецтво, 1964.
29. Степовий Я. Кантабіле.– К.: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1955.
30. Три ліричні п'єси українських радянських композиторів. – К.: Мистецтво, 1953.

31. Шаг за шагом. Виолончелист. 1 класс. / Сост. Полянский Ю., Романчук И. – К.:Музична Україна, 1990.
32. Альбом популярных пьес. Переложение для виолончели и фортепиано. – М.: Музыка, 1989.
33. Антонова Л. Музыкальная азбука маленького виолончелиста. – СПб.: Композитор, 2005.
34. Антонова Л. Хрестоматия виолончелиста. Пьесы. Средние классы детской музыкальной школы. –СПб.: Композитор, 2009.
35. Арутюнян А. Экспромт для виолончели и фортепиано. – М.: Музыка, 1959.
36. Вечерние огни. Детские пьесы русских композиторов для виолончели и фортепиано. – М.: Музыка, 2009.
37. Гайдн Й. Пьесы. Переложение для виолончели и фортепиано. / Сост. Челкаускас Ю. – М.: Музыка, 1990.
38. Глинка М. Пьесы (переложение для виолончели и фортепиано). Средние и старшие классы ДМШ./ Ред. и сост. Челкаускас. Ю. – М.: Музыка, 1981.
39. Гольтерман Г. Пьесы для виолончели и фортепиано. 2-4 кл. ДМШ Тетрадь 1. / Сост. Жемолдинова Н. – СПб.: Композитор, 2013.
40. Гольтерман Г. Пьесы для виолончели и фортепиано. 5-6 кл. ДМШ Тетрадь 2. / Сост. Жемолдинова Н. – СПб.: Композитор, 2013.
41. Гольтерман Г. Концерт №5. – М.: Музыка, 1988.
42. Капорале А. Соната ре минор для виолончели с фортепиано. / Обр. Моффата А. – М.: Музгиз, 1933.
43. Ли С. Сонатина №1, Сонатина №2. Обработка для виолончели и фортепиано. Педагогический репертуар ДМШ. – М.: Музыка, 1986.
44. Лысенко Н. Елегия. – М.: Государственное музыкальное издательство, 1955.
45. Маленькому виртуозу. Пьесы для виолончели и фортепиано. Младшие классы ДМШ. Вып. 1. / Сост. Жемолдинова Н. – СПб.: Композитор, 2013.

46. Маленькому виртуозу. Пьесы для виолончели и фортепиано. Средние и старшие классы ДМШ. Вып. 3. / Сост. Жемолдинова Н. –СПб.: Композитор, 2013.
47. Металлиди Ж. Пьесы для виолончели и фортепиано. – СПб.: Композитор
48. Нельк А. Концертино Ре мажор. Педагогический репертуар ДМШ для виолончели и фортепиано. 6-7 классы / Сост. Сапожников Р. – М.: Музгиз, 1961.
49. Ноктюрн. Пьесы русских композиторов для виолончели и фортепиано. Средние и старшие классы ДМШ. – СПб.: Композитор, 2013.
50. Оратовский А. Воспоминание. Пьесы и транскрипции для виолончели и фортепиано. Младшие и средние классы музыкальной школы. – СПб.: Композитор, 2007.
51. Пастораль. Альбом популярных пьес для виолончели и фортепиано. – М.: Музыка, 2013.
52. Песнь менестреля. Альбом популярных пьес для виолончели и фортепиано. – М.: Музыка, 2013.
53. Поппер Д. Virtuозные пьесы для виолончели и фортепиано. Тетрадь 1. Старшие классы ДМШ, училище, консерватория. – СПб.: Композитор, 2013.
54. Поппер Д. Virtuозные пьесы для виолончели и фортепиано. Тетрадь 3. Старшие классы ДМШ, училище, консерватория. – СПб.: Композитор, 2013.
55. Поппер Д. Virtuозные пьесы для виолончели и фортепиано. Тетрадь 2. Старшие классы ДМШ, училище, консерватория. – СПб.: Композитор, 2013.
56. Прекрасный вечер. Альбом популярных пьес для виолончели и фортепиано. – М.: Музыка, 2009.
57. Пробуждение. Альбом популярных пьес для виолончели и фортепиано. – М.: Музыка, 2010.

58. Пьесы для виолончели и фортепиано композиторов XVIII века для средних и старших классов детской музыкальной школы. / Ред. Семенова Ю. – М.: Кифара, 2004.
59. Пьесы зарубежных композиторов для виолончели и фортепиано. /Сост. Лазько А. Выпуск 2. – СПб.: Композитор, 2013.
60. Пьесы и произведения крупной формы для виолончели и фортепиано. Педагогический репертуар ДМШ. 1-4 классы. / Сост. Сапожников Р. – М.: Музыка, 1990.
61. Пьесы и произведения крупной формы для виолончели и фортепиано. Педагогический репертуар ДМШ. / Сост. Волчков И. – М.: Музыка, 1988.
62. Пьесы русских и советских композиторов для виолончели и фортепиано. 6–7 классы ДМШ.–М.: Музыка, 1975.
63. Пьесы русских композиторов для виолончели и фортепиано. Педагогический репертуар ДМШ. 6-7 классы. /Сост. Сапожников Р. –М.: Музыка, 1974.
64. Сапожников Р. Школа игры на виолончели. – М.: Музыка, 1973, 1987.
65. Фитценгаген В. Вариации.Педагогический репертуар. Концерты и пьесы крупной формы. / Сост. Волчков И. – М.: Музыка, 1974.
66. Хрестоматия для виолончели. 3 класс. Пьесы, ансамбли./ Сост. Куус И., Оликова И., Полупан Н.– М.: Музыка, 1974,1987.
67. Хрестоматия для виолончели. 3-5 классы ДМШ. Часть 1. Концерты./ Сост. Волчков И. – М.: Музыка, 2004.
68. Хрестоматия для виолончели. 3-5 классы ДМШ. Часть 2. Концерты./ Сост. Волчков И. – М.: Музыка, 2004.
69. Хрестоматия для виолончели. 4 класс ДМШ. Пьесы. Произведения крупной формы. Ансамбли. / Сост. Куус И., Полупан Н. – М.: Музыка, 1981.
70. Хрестоматия для виолончели. 5 класс ДМШ. / Ред. и сост. Волчков И. – М.: Музыка, 1982.

71. Хрестоматия для виолончели. Детская музыкальная школа. Музыкальное училище. Старинные и классические сонаты. Часть 1./ Сост. Волчков И. – М.: Музыка, 2014.
72. Хрестоматия для виолончели. Детская музыкальная школа. Музыкальное училище. Старинные и классические сонаты. Часть 2. / Сост. Волчков И. – М.: Музыка, 2014.
73. Хрестоматия для виолончели. Концерты.6-7 класс ДМШ. / Сост. Волчков И. –М.: Музыка, 2005.
74. Хрестоматия для виолончели. Старинные и классические сонаты. Вып.1. Педагогический репертуар. ДМШ. Средние классы. / Сост. Волчков И. – М.: Музыка, 1991.
75. Хрестоматия педагогического репертуара для виолончели. Выпуск II. Часть 1. Пьесы для 3-4 классов ДМШ./ Ред.-сост. Сапожников Р. – М.: Музыка, 1967, 1974.
76. Хрестоматия педагогического репертуара для виолончели. Выпуск 1. Часть первая. Пьесы для 1-2 классов ДМШ. / Ред.-сост. Сапожников Р. – М.: Музыка, 1974.
77. Хрестоматия педагогического репертуара для виолончели. Пьесы для 5 класса ДМШ. Выпуск третий. Часть 1. / Сост. Сапожников Р. – М.: Музыка, 1962, 1967.
78. Хрестоматия. Пьесы, этюды, ансамбли для виолончели. Выпуск первый. 1-2 классы ДМШ. / Ред. и сост. Волчков И.– М.: Музыка, 1972, 1977, 1985.
79. Чайковский П. Пьесы. Переложение для виолончели и фортепиано. / Сост. Челкаускас Ю.– М.: Музыка, 1990.
80. Шуман Р. Альбом для юношества. Десять пьес в переложении для виолончели и фортепиано./ Сост. Уткин М. – М.: Классика-XXI, 2003.

Етюди

81. Етюди для віолончелі на різні види техніки. 1 клас ДМШ. / Упор. Полянський Ю. – К.: Музична Україна, 1976.

82. Етюди для віолончелі на різні види техніки.2 класс ДМШ. / Упор. Полянський Ю. – К.: Музична Україна, 1977.
83. Етюди для віолончелі на різні види техніки.3 класс ДМШ. / Упор. Полянський Ю. – К.: Музична Україна, 1974.
84. Етюди для віолончелі на різні види техніки.4 класс ДМШ. / Упор. Полянський Ю. – К.: Музична Україна, 1980.
85. Етюди для віолончелі на різні види техніки. 5 класс ДМШ. / Упор. Полянський Ю. – К.: Музична Україна, 1982.
86. Антонова Л. Хрестоматія виолончелиста. Етюды. Младшие классы ДМШ.–СПб.: Композитор, 2010.
87. Антонова Л. Хрестоматія виолончелиста. Етюды. Средние классы ДМШ. –СПб.: Композитор, 2010.
88. Антонова Л. Хрестоматія виолончелиста. Етюды. Старшие классы ДМШ. –СПб.: Композитор, 2011.
89. Доцауэр Ф. Избранные этюды для виолончели. –М.: Музыка, 1998.
90. Избранные этюды для виолончели. 1-4 классы ДМШ. / Ред. Сапожников Р. – М.: Музыка, 1957.
91. Избранные этюды для виолончели. Младшие классы. Сост. Кальянов С. – М.: Музыка 1974.
92. Кальянов С. Избранные этюды. –М.: Музыка, 1974.
93. Мардеровский Л. Уроки игры на виолончели. – М.: Музыка, 1962, 1986, 1990,2005.
94. Педагогический репертуар ДМШ. Избранные упражнения для виолончели. / Сост. и ред. Волчков И. – М.: Музыка, 1987.
95. Поппер Д. 15 легких этюдов для виолончели.–СПб.: Композитор 2004.
96. Сапожников Р. Гаммы, арпеджио, интервалы для виолончели. Система упражнений. – М.: Музыка, 1963.
97. Сапожников Р. Этюды для начинающих виолончелистов. – М.: Музыка,1975.
98. Хрестоматія педагогического репертуара для виолончели. Вып. 1.

Часть 2. Этюды, гаммы и упражнения для I и II классов ДМШ. / Ред. и сост. Сапожников Р. – М.: 1963,1969.

99. Этюды для виолончели. Старшие классы ДМШ. / Сост. Бострем Г. –М.: Музыка, 2004.

Рекомендована методична література

Дьяченко Н.Г., Котляревский И.А., Полянский Ю.А. Теоретические основы воспитания и обучения в музыкальных учебных заведениях. – К., 1987.

Полянский Ю.А. Виолончель: Учебный репертуар ДМШ.– К.: Муз. Україна, 1984.

Полянский Ю.А. Воспитание и обучение в ДШИ.–К.: Муз. Україна, 1988.

Полянский Ю.А. Теоретические основы подготовительного обучения скрипачей и виолончелистов. – К.: Музична Україна, 1972.

Полянський Ю. О. Нариси з методики викладання гри на віолончелі. – К.: Муз. Україна, 1978.

Скрипка. Виолончель. 1 класс. / Ред.-сост. Полянский Ю.А., Меламед П.Р., Мурзина Е.И.– К.: 1988.

Сумарокова В. Київська струнно-смичкова школа в контексті європейського мистецтва // Музичне виконавство. – К.: Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1999. Вип. 1.

Сумарокова В. Червов В.– виконавець і педагог (до питання про становлення української віолончельної школи) // Музичне виконавство. Кн. 6. – К.: Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2000. Вип. 14.

Беккер Х., Ринар Д. Техника и искусство игры на виолончели. – М.: Музыка, 1978.

Бирина В.М. Особенности начального обучения игре на виолончели (дошкольная группа). –М., 1988.

Броун А.В. Очерки по методике игры на виолончели. –М.: Музыка, 1960.

Вопросы методики начального музыкального образования / Ред. Руденко В., Натансон В. –М., 1981.

Вопросы музыкальной педагогики. Выпуск седьмой. Сборник статей. / Сост. и

- ред. Руденко В.И.– М.: Музыка, 1986.
- Вопросы музыкальной педагогики. Смычковые инструменты. Сборник статей. / Сост. и ред. Берлянич М.М., Юрьев А.Ю. –Новосибирск, 1973.
- Гинзбург Л.* Работа над музыкальным произведением. Методические очерки. – М., 1961.
- Гинзбург Л. С.* История виолончельного искусства. Русская классическая виолончельная школа (1860-1917). – М., 1965.
- Готсдинер А.* Слуховой метод обучения и работа над вибрацией в классе скрипки. – М., 1963.
- Давыдов К.* Школа игры на виолончели (ред. Л. Гинзбурга).–М., 1959.
- Лазарева Н.* Первоначальное обучение игре на виолончели учеников со средними музыкальными данными.– СПб.: Союз художников, 2013.
- Лазько А.* Виолончель. – М., 1965.
- Мострас К.* Интонация на скрипке. – М., 1962.
- Назаров И.* Основы музыкально-исполнительской техники и метод ее совершенствования. – Л., 1969.
- Переверзев Н.* Исполнительская интонация. – М.: Музыка, 1989.
- Потребухин Б.В.* Маленькому виолончелисту. – М.: Престо, 1994.
- Пятигорский Г.* Виолончелист. – М.: Музыка, 1970.
- Сапожников Р.* Обучение начинающего виолончелиста. –М.,1978.
- Сапожников Р.* Основы методики обучения игре на виолончели. –М., 1967.
- Свободов В.А.* Начальное обучение игре на виолончели с использованием открытых струн и флажолетов.– М., 1987.
- Струве Б.* Пути начального развития юных скрипачей и виолончелистов. – М., 1952.
- Шульпяков О.* Техническое развитие музыканта-исполнителя. Проблемы методологии. – Л., 1973.
- Янкелевич Ю.* Педагогическое наследие. – М.: Музыка, 1983.